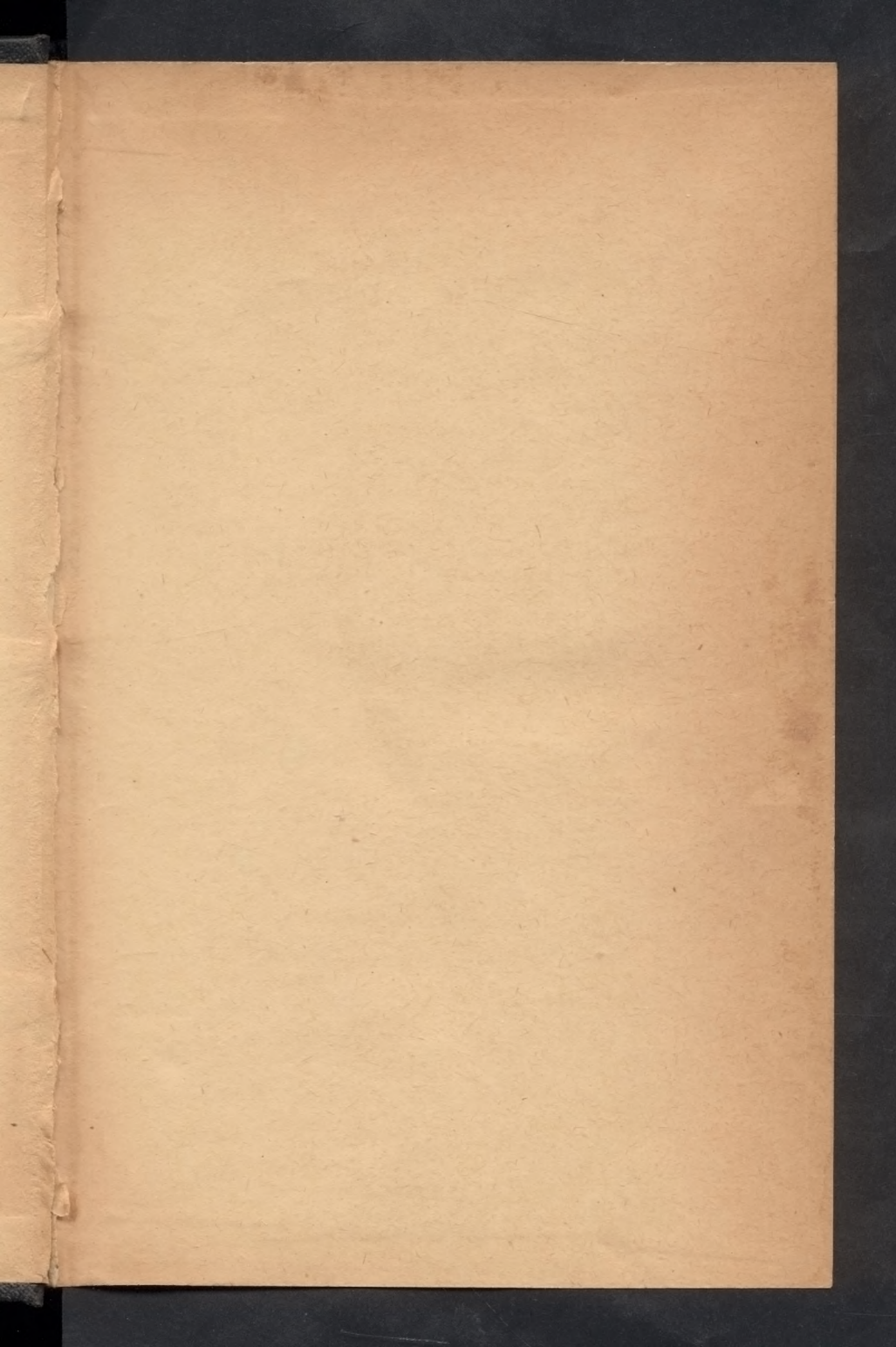

185794

to
-
k

P.O. hung.
459. t.

1056

1/50

P.o.hung.

459 t.

ELBESZÉLÉSEK.

JRTA:

CHRISZTO MIKLÓS.

Ára: 1 jrt. 20 kr.

B.-GYULÁN, 1886.

A SZERZŐ SAJÁTJA.

P. o. hung.

459 t

f.

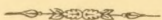
ELBESZÉLÉSEK.

IRTA :

CHRISZTO MIKLÓS.

E könyvből befolyó tiszta jövedelem »Békés-
megye tiszti nyugdíj intézete« alapja javára fordittatik.

A SZERZŐ SAJÁTJA.

185794

B.-Gyula, Dobay János könyvnyomdája.

MÉLTÓSÁGOS

Bajczai BELICZEY ISTVÁN urnak,

BÉKÉSVÁRMEGYE FŐISPÁNJÁNAK,

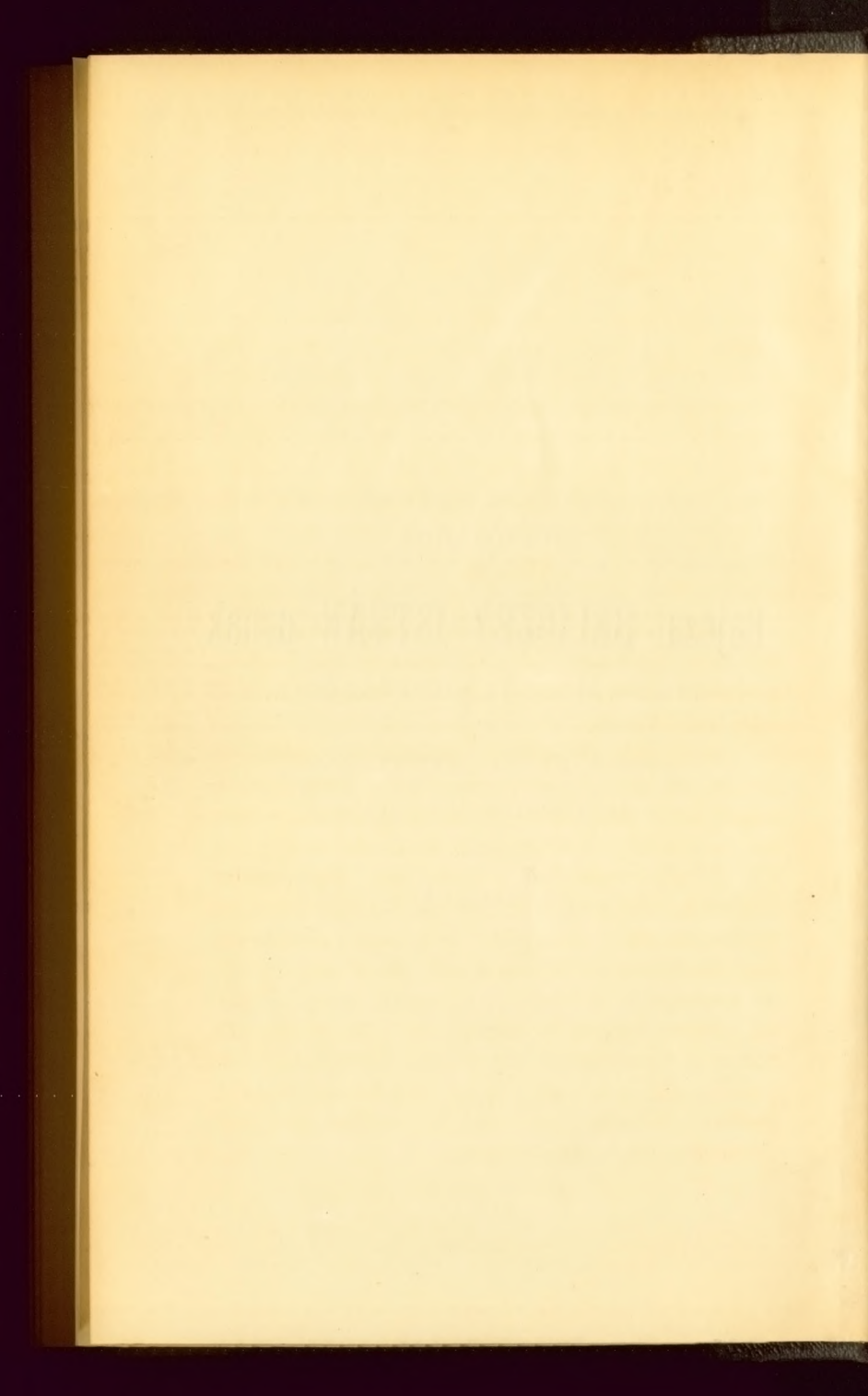
a

LIPÓTREND LOVAGKERESZTESÉNEK,

MÉLY TISZTELETE JELÉÜL

ajánlja:

A SZERZŐ.

Előszó.

Békésmegye köztörvényhatósági bizottságának 1883. évi május hó 22-én tartott közgyűlése, nevezetes momentumot képez a megyei tisztviselői kar életében.

A megye főispánja, méltóságos Beliczey István ur, nevelés szive sugallatára hallgatva, e napon tette meg indítványát, mely a tisztviselői kar és családja jövőjének biztosítását czélzá.

Élénk színekkel vázoló ama bizonytalan helyzetet, melynek a tisztviselő ki van téve, az esetre, ha akár elhagyása, akár munkaképtelensége miatt, — önhibáján kívül, — állását veszti; — megkapóan ecsetelé a nyomort, mely a hivatal vesztés folytán beállhat. — »Ne zárkozzék hát el e vármegye a kegyeletes kötelesség teljesítése elől, s életét a közjó érdekében megelégedésre eltöltött tisztviselő, s családja jövőjéről gondoskodják,« indítványozá.

Az indítványt a vármegye nagy lelkesedéssel egyhangulag elfogadta, 40,000 forinttal a nyugdíj alapot megteremtette, az ország vármegyéi között talán legelőször; kiragadva ezáltal a tisztviselőt az esetleges nyomor karjaiból; enyhíteni igyekeztvén az özvegyek és árvaságra jutottak szomoru helyzetén.

Köszönet érte, a kezdeményező nemesen érző főispánnak!

Köszönet érte, az áldozatkész nemes vármegyének!

Ily körülmények között kinek ajánlhattam volna én e könyvet, — szives olvasó — ha nem Békésmegye főispánjának, ki elfogadott nemes indítványával a tisztviselői kar jövő existenciáját biztosította.

Indulj hát utadra szerény könyvecske! Fejezd ki íród hálás köszönetét elfogadódnak! Valósítsd meg a kitűzött célt! Kelts viszhangot, elismerést az ifju, s a korának delén túl levő olvasónál, akkor én boldognak érzem magamat.

Irtam B.-Gyulán, 1885. Karácson havában.

CHRISZTO MIKLÓS.

ELBESZÉLÉSEK.

I.

Mikor transferálni akartam.

(Egy ügyvédjelölt elbeszélése)

Dr. Piócza nagy klienturának örvendő irodájában működtem, mint iroda-vezető.

Ügyfeleink nagy részét uzsorások szolgáltatták, kik az utolsó csepp vérig szípolozva adósaikat, tönkre tették. Kétségbeesett özvegyek, éhező árvák fuldokló könyörgése mindennapi dolog volt nálunk.

Princzipálisom keményszivű fukar ember volt, a »prókátorok« példányképe.

Balsorsom ennek az embernek műhelyébe vetett. Egy alkalommal egy érdekes

válóper adatainak tanulmányozásába voltam elmerülve, midőn princzipálisom nagy komolyan előttem megáll, kezét csipőjére teszi s a következő kényes kérdést intézi hozzám :

— Volt-e már szerelmes, doktor ur?

E kérdést, mig egyrésztől nagyon bizalmasnak találtam, másrésztől arra a meggyőződésre jutottam, hogy főnököm most valami lehetlent kíván, mert csak ilyenkor szokott »doktorozni.« Fájts is a kérdés, mert egy édes reminiszccenciát ébresztett fel lelkemben, fájt visszatérni azokra — a hímes, rózsás tájakra, a mikor még én is boldog voltam : a mikor még én is szerettem, a mikor még kéjes érzés rezgé át szívem hurjait Margit láttára. Azt hívém, nekem is van jogom a boldogsághoz ; azt hívém, sőt megvoltam győződve, hogy távol a főváros zajától, egy vidéki kis városban boldog ott-hont teremthetek az ő oldala mellett. De csalódtam. A rózsás felhők eloszlottak, s éltem egét fekete felhők vonák be. A remény meghiusult s a boldogságot a kárhozat váltá fel.

De félre ez eszmékkal, hisz »tempi passati.«

— Volt-e már szerelmes? tevé fel principálisom ujlag a kérdést.

— Ügyvéd ur, ne bolygassuk a multat, s ne szakgassuk fel a már behegedt sebeket! Nem tudom ugyan, mi céljai vannak e kérdéssel, de úgy rémlik előttem, mintha önt a jelen jobban érdekelné.

— Ugy van, eltalálta! ki kell jelentenem, hogy ön tudományosan képzett, komoly fiatal ember, s nyugodtan teszem le ügyemet kezébe, mert megvagyok győződve, hogy holmi affektált női könyek önre nézve elvesztik hatásukat s hogy sírás-rívás nem ingatja meg hivatalos ügyeinek intézésében.

— Jól mondja, e tekintetben nem csalódott, bízhat bennem!

— Hallja tehát:

— X. Y. önagysága perében a végrehajtás foganatosítása kollégái lágysága miatt már több ízben sikertelen volt. A szép szemek kérésére minden egyes alkalommal halasztást adtak s kijelentették előttem, hogy

inkább itt hagyják irodámat, de ők többé oda nem mennek. Dr. ur komoly ember, nevetséges érzelmek elől vértézve van szíve, — menjen, foglaljon s egyszersmint transferráljon is.

Megvallva az igazat, Margit hűtlensége óta nem nagy előszeretettel viseltetem a nők iránt s szinte örültem, hogy alkalmam lesz szívem keménységéről tanúságot tehetni.

— Bízzék bennem ügyvéd ur! — legyen bár angyal, nem hódít meg; hullassa bár könyeit, nem hiszek azoknak!

— Így, így dr. ur, most menjenek. Sok szerencsét!

A jelenlévő végrehajtóval és becsüsökkel kocsira ültünk. A hivatalos közegek utközben annyira tele beszéltek fejemet alperesnő leányának szépségével, hévvel ecsetelték jóságát; rajongva szóltak bánatos fekete szemeiről, termete hajlékonyságáról, bűbájos hangjáról s kedvességéről, hogy nem fékezhettem örömet, mikor célhoz értünk.

Ha látták volna önök, milyen hőiesen léptem be; milyen gyönyörtől dagadt keb-

lem a feletti örömben, hogy hajthatlan jellememnek fényes bizonyosságát adhatom.

Azt hittem, keleti fénynyel bútorozott szobákat fogok találni; azt hittem, hogy itt is az általunk már jól ismert szédelgőkkel lesz dolgunk. De az egyszer csalódtam.

A három szobából álló lakás egyszerűen, de csínnal volt bútorozva, s az a ragyogó tisztaság, az az ízlésről tanuskodó berendezés olyan jó hatást tett a szemlélőre.

Ilyen lakásról álmodoztam én egykor, midőn még azt hívtém, hogy nekem is van jogom a boldogsághoz!...

A végrehajtó remegő hangon; lesütött szemekkel előadá jövetelünk célját s nagysokára kijelentette, hogy pénzt kér, vagy összeírva mindent, transferálunk.

A gyászos özvegy olyan meggyőző érvekkel bizonyitgatta szegénységét, hogy én egy pillanatig sem kétkedtem szavaiban.

— Asszonyom — szólék én — sajnálom, de kénytelen vagyunk az összeírás-hoz fogni, urak, teljesítsék kötelességüket!

Az özvegy felhasználta minden ékesszól-

lását, hogy eltereljen szándékunktól. Könyör-
gött, sírt, de mindez természetesen nem
használt semmit. Már-már restelni kezdtem,
ily könnyü szerrel való győzelmemet, midőn
belépett Irén, az özvegy leánya. Irén! . . .
mily szép név, mily gyönyörű a viselője.

Kollegáimtól tudtam, sőt fiskálisom is
figyelmeztetett, hogy szép nővel lesz dolgom.
El voltam hát készülve, hogy szép nőt lá-
tandok.

Ismét csalódtam; mert e leány nem hogy
szép, sőt gyönyörű, elragadóan bájos volt.
Szépségére nem találok kifejezést.

Képzelnék önök egy junói termetű
nőt. Dus kabannill hajzata szétbomolva folyta
körül alabastrom nyakát. Bánatos szemei jó-
ságot sugárzának ki s fekete ruhája csak
emelte arcza vakító havát. S mikor szelid
hárfa hangján megszólalt, azt hívém az an-
gyalokat hallom énekelni.

Fantázia nem alkothat, s a természet
nem produkálhat szebbet.

A hivatalos személyek félre fordíták fe-
jüket, hogy vértézve legyenek.

Én is elbámultam a vakító szépségen ; de elhatároztam, hogy nem engedem magamat befolyásolni.

Óh az én praxisomban már sok minden előfordult. Csunya hivatal is ez a miénk, — de hát a kötelesség az első. Nem könyörülhetünk senkin.

Mint már említém, a hivatalos közegek félrefordultak ; de én hősiesen néztem az ostrom elé. Megvoltam győződve, hogy elköptatott frázisokat, affektált kétségbeesést s hamis könnyeket fogok hallani és látni. Mert én a női könnyeknek nem hiszek ; hamisak.

Ismét csalódtam. Ő nem sirt, nem könyörgött csak rám veté hosszú pilláktól árnyékolt bánatos szemeit — s bűbájos hangjain így szólt :

— Dr. ur, hisz ön Istenben ; hisz a földöntúli élet boldogságában ?

Kérdése meglepett.

— Kisasszony, mondhatom, hogy jó keresztény vagyok ; de hát mi köze van az én hitemnek mind ehhez ?

— Mert a jó tettet Isten megjutalmazza — a bünt megbünteti. Hallja történetünket. Atyám halálakor, ki szerény fizetésű hivatalnok volt, hogy tisztességesen eltemettessük pénzre volt szükségünk s így uzsorás kezébe jutottunk. A kamatok felemésztettek bennünket; de evvel még nem telt meg a keserűség pohara. Atyánk halála után egy hónapra, egyedüli támaszunk, családunk fenntartója, testvérem is meghalt, elesett s ártatlan vére veresre festette Magláj kavicsos földjét. Fizetni nem tudunk; de akarunk s egy hónap lefolyása alatt, bármint de eleget teszünk kötelezettségünknek. Mindenre a mi szent ön előtt, kérem adjon halasztást! . .

Kezdtém ingadozni.

— Kisasszony, legyen meggyőződve, hogy részvétellel vagyok, de nem segíthetek! Én csak eszköz, hivatalom rabja vagyok. Annyit azonban állásom veszélyeztetésével bár, de mégis megteszek, hogy 20—25 frt lefizetése esetén halasztást adok, Ellenkező esetben — transferálunk,

Reám vetette azokat a bánatos szemeket s így szólt.

— Mit tesz az?

Ez azt teszi kisasszony, hogy a lefoglalt tárgyakat felperes követelésének nagyobb biztosítására elszállítjuk innen.

— Dr. ur az Istenért ne ölje meg anyámat, doktor ur! — — —

Többet nem szólhatott, zokogásban tört ki s összerogyott. Segítségére siettem s ápolása közben egy köny csepp gördült kezemre, egy hamisítatlan forró könnycsepp.

Ha költő volnék, ha a Muzsa engem is homlokon csókolt volna, talán letudnám írni e jelenetet. De így nem! Mennyire telve volt keblem nemes érzéssel. Elkezdtem reszketni, gyávává lettem s a kötelességet legyőzte a részvét. De azt a forró könnycseppet nem törültem le kezemről. Hadd száradjon oda. Legyen emléke a jó tettnek! Elérezékenyültem; az eresz alja nállam is csurogni kezdett, a hivatalos közegek pedig trióban zokogtak.

Megfogtam bársony kis kezét, bele néz-

tem azokba a bánatos szép szemekbe s azt mondtam neki:

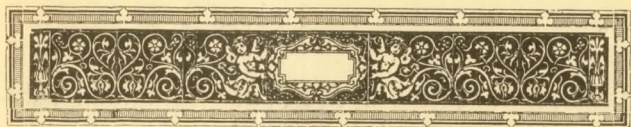
— Kisasszony én hiszek Istenben, hiszek a földöntuli élet boldogságában, hiszem az ön szavait s történjék bármi, én nem fogllok, nem transferálok. Urak mehetünk!

— Ah, ön nemes szívü férfit dr. ur — szólának a becsüsök.

— Köszönöm — rebegé ő.

E szavakra egy örömsugár villant meg szemében s én a poros iroda vezetője, a kezemen egy gyenge szoritást éreztem szívemben egy boldogító érzéssel voltam gazdagabb.

Pár hó mult el e jelenet óta. Ma már nem vagyok dr. Piócza irodájában. Felmondunk kölcsönösen, készülök az ügyvédire. S az a bánatos szemü nő ma már az én jegyesem, az én boldogságom!

A felolvasás hatalma.

A kicsapongó jó kedv, a bálók, a kránc-
henek saisona a semmiség tengerébe merült.
Terpsychore birodalma kong az ürességtől.
A zene moraja, az uszályok suhogása elné-
mult, a lakk, klakk, frakk lomtárba került s
a zene hangjai helyett a harangok tompa
zugása hallik, melyek annyi bút, annyi gyászt
fejeznek ki.

A farsang leélte magát, — a hangver-
senyek s felolvasások idejét éljük.

X. vármegyének székhelyi fiatalsága
megunva a már-már egyhanguvá vált napok
folyását, egy felolvasás rendezését határozta
el, megakarva mutatni, hogy nem csak a
tánczterem fényes parkettjén, hanem a ko-
moly munka terén is otthonosan érzi magát.

Gyűlést hirdetett s titokban — minden reklam nélkül működő »Emberbaráti s tudományos egyesület«-ének szépirodalmi szakosztályi tagjai által felolvasási estélyt rendezett. A hír csakhamar szárnyra kelt s a város apraja-nagyja készült az estélyre. A méltánylás mellett a csipős megjegyzések sem maradtak el. Egyik felolvasóban biztak, a másikat előre kimosolyogták. Egy-egy pessimista pláne előre megjósolta a működők felsülését akár a delphii órákulum. Egyedül a lányok biztak feltétlenül a sikerben s addig simogatták a papák bozontos szakállát, míg a várva várt »elmegyünk« szó kimondatott. A nap lement, haragos felhő vonta be az eget s szerencsésen beesteledett. Az »arany-szarvas« nagy terme feldiszittetvén, fényesen kivilágított s a vastag szőnyeggel bevont tribün már felolvasójára vár. A robogó fogatok egymást érik; a pénztárnok alig képes a jegyeket kiszolgáltatni, a közönség csakhamar megtölté a termet s mohón olvassa az estély programját. Az arcok nagy részén a kíváncsiság kinyomata honol, az aj-

kak kis részén pedig gunyorosan mosoly lebeg.

A csengettyü megszólal s a tribun-re egy sápadt arczu beesett szemü ifju lép.

Pillanat alatt végig tekint a közönségen s szemei egy helyen megpihennek. Ólom színü ajka meg-meg vonaglik s alig képes dolgozata czimét elolvasni. »A nők hivatása s a mi nőink«-ről értekezik. Kedvencz témája lehet. Erős szinekkal ecsetel, találóan rajzol s egy-egy passusnál úgy dobog nemes szíve, majd kiszakasztja mellét. Elitéli a ferde nevelési rendszert; kárhóztatja a társadalmat s a családi boldogtalanságok kutfejéül a fényüzést nevezi meg. Keserüen szól a fiatal leányok hivalkodása, látszat utáni kapkodása és különczködő modoráról. Olvasás közben lopva tekint egy helyre s lesi a hatást. Az öreg urak helyeslőleg bólintanak, a mamák egy része gunyosan mosolyog. De mind ez nem érdekli őt.

A leány észreveszi a szuró tekintetet; tudja, érzi, hogy a morális prédikáció első sorban neki szól, ki könnyelmü kaczérságával

hányszor kinevette ennek a beteges felolvasónak általa tul szentimentálisnak nevezett modorát; hányszor sértette vérig; — elborul arcza s mikor száraz köhögését a halál hirnökét hallja, titokban szívéhez kap s elhallgattatni igyekszik a marczangoló lelkiismeretet.

Az a beteges ifju pedig csak olvas, olvas. Kitárja nemes lelkét, gondolatait, tanujelét adva egészséges világnézetének, találó, ítélő tehetségének s mikor a befejezéshez ér, a frenetikus tapsba száraz köhögése vegyül; a sápadt arczot gyenge pir futja be, szemei lázas fényben égnek s alig tud leván-szorogni az emelvényről.

Az édes anya, ki szorongó kebellet nézte a haldoklót, ki észre vette a pirt arczán, mikor azt a leányt megpillantotta, aggódva siet a mellékterembe utána. A leány pedig csipkekendője után nyul s szép szeméből egy odalopódzott könnyüt törül le, miközben mosolygó ajkkal hőségről panaszkodik.

Következett a programm 2. 3. pontja.

A szereplők mind nagy sikert arattak. Az irodalmi szakosztály tagjai kitüntetésben részesültek. A kétkedők kezdték belátni, hogy a mai ifjúságban is van munkakedv, van önérzet. Az érdem oroszlán része azonban Marosi Aladárt, az első felolvasót, azt a beteg ifjut illette, kinek fizikumát tönkretette egy kihülés, boldogságát feldulta az a leány.

A felolvasás véget ért. A közönség haza szállingózott. Az a beteg ifju csak anyjára támaszkodva volt képes a kocsiig menni, s olyan megnyugvással, olyan vidoran beszélgetett anyjával.

— Nézd, nézd.

„Rezgő fa ágon reszket a sugár,
A hold az égen bujdokolva jár;
Halálról szól a hulló csillag,
Ugy hí, ugy vonz a puszta hant:
A szellő zúg, virág fű suttog; . . .
Mi jó pihenni ott alatt!“

— Ne félj, már nem tarthat soká. Kitudja, talán a kikelet az én nyugalmam helyét is megássa! . . .

— Aladár, Aladár, ne beszélj így —
szól az anya zokogásban.

— Te sírsz? miért? ne zokogj!

— Meg barátkoztam már én a halál
gondolatával.

„Jobb is lesz ott alant,
Hol sebem is begyógyuland.
Hazám lesz a temető kert...
Mi jó pihenni ott alant.“

Az édes anya közelébb vonja magához,
s úgy suttog neki jövő boldogságról, leány
szerelméről s biztatja:

„Higyj és szeress! — Hisz isten neked adta
A vigasz édes, biztató szavát,
S a szenvedések égő tűzét mégis
Saját szivedben el nem oltanád:
Mégis bolyongsz kétségtől üzetve.
Holott az Isten vezeti kezed?!
Legyen hited! tiéd a meny, ha hittél!
A te hited megtartand tégedet!“

— Anyám! ismered — a dalt? »Teme-
tőben zúg búg a szél, csendről, nyugalom-
ról beszél.« Ugy-e szép, ugy-e megható?

Megigéred, hogy ezt fogod temetésemén énekeltetni? Na, mond; megigéred?!

— Igen, igen, ugy! ugy! Óh istenem, én édes Aladárom!

Haza érnek s Aladár addig nem nyugszik, míg meg nem ígérteti anyjával, hogy sirjánál ezt fogja énekeltetni.

Különös! az a leány, ki Aladár érzelmeit kicsufolta; ki tréfának vette minden szavát, gondolatokba merülve ül ágya szélén. Tudja, érzi, hogy ez ifju őt kísérve haza, hült meg, hogy az ő viselete után változott meg s keresett vigaszt borban, zenében. Gyenge, száraz köhögését még most is hallja s valami ugy bántja, kínozza szivét s mondja neki, hogy vétkezett, hogy bünt követett el. Arczába hulló sötét haját felresimítja s ugy elkomorul homloka, mikor a halál jut eszébe. Meghalni! . . . ilyen ifjan . . . ilyen jövővel!

Könybe lábadnak szemei. Érzi, hogy ez ifjut véghetetlenül szereti, imádja, hogy nála nélkül nem élhet. S most, mikor boldogok lehetnének, mikor már méltó tudna lenni

szerelmére, el kell őt vesztenie. Istenem, én Istenem, mentsd meg őt az én számomra, az én boldogságomra — susogja.

A felolvasás megtette hatását. Ilma, a kaczer leány, kinek mindenki tetszett; de ki senkit sem szeretett, magába szállt s mérlegelni tudta azt a veszteséget, mely őt Aladár halálával érné. Most már megértette Aladárt s leborulva bámulta annak fönkelt szellemét.

II.

És most eljöttek látjuk az időt arra, hogy szereplőinkkel közelebről megismer- tessük olvasóinkat. Székely Ilma egy föld- birtokos család sarja volt, s fő érdeme, ho- zományában és szépségében állott. Kitüntet- tette volt a fiatalságnak, a min — ismerve szép tulajdonait, — nincs mit csodálkoznunk. Egy elkényeztetett gyermek, kinek minden szava parancs környezői előtt. Ferde neve- lés, szépségének való tömjénezés, egy nagy csapat francia lapályos regény elolvasása s

hóditási hajlama voltak azok a tényezők, melyek a különben alapjában véve jó leányt elrontották. A szegény szülők gyermeke, Marosy Aladár ki saját emberségéből lett azzá, a mi, tudniillik mérnökké, egy bál alkalmával mélyen talált Ilma szemeibe nézni, A komoly törekvésű, de szerény ifju hódolata tetszett a kaczer leánynak s egy-egy melegebb pillantás s gyenge kézszerítés által bátorságot nyújtott neki a nyilatkozásra. S mikor Marosy erre eljönni látta az időt, mikor szerelmét megvallotta neki s térden állva, szorongva várta a választ; akkor Ilma felkaczagott s azt mondta neki: »Hát maga is ilyen nagy csacsi!« s otthagya a faképnél. E pillanat óta a rendszerető ifju egészen megváltozott. Nem panaszkolt senkinek fájdalmát, hanem ivott, s reggelig elmulatott a cigány mellett. Betegsége hovatovább erősbült, s egészsége pusztult, veszett napról-napra. . . S mikor barátai a felolvasásra felkérték, elfogadta, azt csak azért, hogy elmondhassa benne hattjudalát.

És most a vidéki városok egyik speczia-

litásához, egy uzsonnához vezetem az olvasót, melynek fény- és árnyoldalait rövid vonásokban fogom ecsetelni.

A város előkelősége a felolvasás után másnap Varjassyné ő nagyságához gyűlt egybe egy kis meleg kritikára, vidékiesen szólva — pletykára. A társaság már komplett s az uzsonnához két asztal van felterítve. Egyiknél a mamák, másiknál a lányok ülnek tarkázva a fiatal emberekkel. A tegnapi felolvasók közül egy sincs jelen. A beszéd a tegnapi est körül forog. A hangot a mamák asztala adja. A kávécsészék egyhanguan csengenek, s csak egy-egy érdekesebb apercünél hallgatnak el.

A fiatalságból nem lehet szót venni, erős elhatározásuk, nem beszélni mindaddig, míg ét- és itvágyukat ki nem elégítették.

Hősiesen ellenállnak az unszolásnak, csak a pulykasültes tállal körüljáró házi kisasszony szives kínálgatásai előtt hajlanak meg.

— Csókolom kezét, már csak nem fogok kosarat adni — hálálkodik Pille, kinek

az a sajtóságos szokása van, hogy nem utasít vissza semmit.

— Ah ez kitünő, ebből minden áron fogok még egy melle husát kérni, ezt nagyon szeretem, hisz tudja nagysád, — szól Bimbó, ki gourmand hirében áll.

— Hogyne! volt alkalmam kedvencz ételeit megismerhetni.

Az összeveresedett gavar erre aztán azt mondja, — hogy nem szól semmit. Beletemetkezik tányérjába s a pulyka mellén tölti bosszuját.

— Csak a szárnya hegyét édes nagysám.

— Kicsi lesz! talán inkább a szárnya tövét Dörgő ur?

— Sok lesz! sok lesz!! becsületemre sok lesz!!!

Hogy, hogy nem, Dörgő ur kezében a villa eltéved, s a szárnya hegye s töve helyett a pulyka czombja vándorol tányérjába, a mit — köszönet étvágyának — el is fogyaszt.

— Parancsoljon Hajnalfi ur!

— Csókólok kegyes kezét 13-szor; de

többet én nem eszem. Nem! aztán megtudja, hogy én kísétü vagyok — susogja elpirulva a »Hajnali kürt« — rendkívüli tiszteletbeli levelezője.

— Ha! ha! ha! kiált nevetve a már pulyka czombját elfogyasztott Dörgő, hallják hölgyeim? Hajnalfi kísétü?

— Elég bizonyosága ennek a tányérjában felhalmozott csont — veti oda a szellemesnek látszani akaró. Nagy Pista.

— Hölgyeim és uraim! szót kérek.

— Halljuk! halljuk!

— Tudják-e, hogy Dörgő miért piritott levelező barátunkra?

— Nos miért? halljuk!

Dörgő legjobban kiáltja a »halljuk«-ot. Szereti, ha foglalkoznak vele.

— Mert a pujkaczomb véletlenül kicsi volt és most ujolag magára akarja vonni Melánia figyelmét.

— Ah éljen! Dörgő még éhezik, szegény Dörgő! . . .

Dörgő pedig mit tehetett mást mint

mosolygott s megevett még egy szárnya tövét.

A karcsu nyaku palaczkok a házi asszony kegyéből felnyittatnak s a poharak csengése a kávés csészék tompa hangját kezdi lassanként felülmulni.

— Ah igen! mondja csak Gyarmati, miért nem jött el a tegnapi est hőse, Marosi? kérdi a házi asszony.

— Aladár? bizonyosan beteg, a felolvasás után roszul lett.

— Szegény fiu! kár érte — szólnak a mamák.

— De minék is szerepeltetnek egy olyan embert, a ki szenved? jegyzi meg a csipőségéről nevezetes Pörgeiné ő nagysága.

— Ah! ah! szenved? csattogják a lányok Ilma kivételével. Talán szerelmes? Nos Ilma, nyilatkozz! neked tudnod kell!

Ilma elpirul s zavarában nem tud mit szólani.

— Rajta kaptunk! rajta kaptunk!! — tapsol örömeben a kis Füredy Malvin. Most már nem tagadhatsz semmit.

Ilma pedig csak hallgat, ajka elsápad s keble hevesen dobog a benne duló vihartól. Hej, ha barátnéi tudnák, hogy mily fájdalmakat okoznak neki meggondolatlan tréfáikkal, de hogy bántanak. A helyett oda gyülnének körébe, le csókolgatnák szép szemeibe gyült könnyűit s leborulnának véghetlen fájdalma előtt. . . .

A levelező, a szerény Hajnalfi megsajnálja a sarokba szorított leányt s hősiesen védelmére kel.

— Hogy Aladár szerelmes-e? — azt sem én, sem a kisasszony nem tudhatja. — —

— De tudom én, vág közbe ismét a csacsogó kis Malvin s tudja Ilma is.

— Én nem tudom.

— Hát nem szereted?

— Nem szeretem . . . ő sem szeret engem. . . . szól Ilma csaknem sirva. Ne is vádoljatok engem! tudjátok!?

— Lányok lányok, más tárgyra kell már térni — szól az okos házi asszony.

— Haza térünk már nagysám, szól ismét a szellemes Nagy Pista.

A kompánia re bene gesta lassankint felkászolódik s indul, minden gavar egy-egy hölgyet kísérve haza.

Ilma Hajnalfinak jutott. A szerény levelező bátorságát mindenki bámulta.

A pöszke bajuszu kis ember — pedig csak mosolygott s mikor a kapuban óvatosan megcsókolta Ilma kezét, hogy se czuppanós, se nagyon kicsi, leheletszerű ne legyen a csók, azt mondta a leánynak:

— Megmondjam Aladárnak amit Vargasiéknál mondott?

Az Ilma keze úgy reszketett a kérdezőében s zavarral felelé:

— Mondja! . . . Mondja! . . .

Alig volt képes e két szót elrebegni.

Majd megbánva szavait, olyan kérőleg nézett a kis levelezőre mintha azt akarta volna mondani: »mondja meg, mondja meg neki, hogy szeretem! . . . hogy imádom!!

A kis pöszke bajuszu zszurnalista megértette a tekintetet s mosolygó ajkkal, tőle szokatlan magas hangon kiáltá: — Csóko-

lom kezét 13-szor, nem, 23-or! Ászolgei, ászolgei! . . . s futott, rohant Aladárhoz.

III.

Mikor az embernek igaz barátja van, ki megosztja velünk a sors csapásait, akkor nem érezzük magunkat olyan elhagyatottnak. Egy ilyen barát megbecsülhetlen kincs. Ilyennek bizonyult be a kis Hajnalfi Tivi is. Az az igénytelen, pöszke bajuszu emberke, kit barátai csak gunyoltak s félszeg modorán nevettek, nemes kebellet birt. Hogy villogott a szeme az örömtől, hogy lihegett keble a sietéstől. Repülni szeretett volna. S mikor odaért s berontott a szobába, egészen kimerült. Nem tudott szóhoz jutni, csak megölelte azt az ágyban fekvő beteg embert, megcsókolta s addig nézett annak a szemébe, míg az övéből egy forró könyecsep kigördült.

— Mi az, te sirsz Tivi? kérdé meghattottan Aladár, mi bajod?

— Nekem? semmi barátom! semmi!! Aztán ha sirtam is mindegy! nem szégyel-

lem! a te boldogságod örömeire hullott ki szememből az a bolondos könyecsep.

— Az én boldogságomért?

— Igen ám! a tiedért! Tudod-e, hogy Ilma nekem elárulta szerelmét?

— Hogyan, neked? ember! mit beszélsz? ne tégy örültté!

— Dehogy teszek, dehogy teszek, ellenkezőleg barátom, megakarlak gyógyítani. Az ám! Azt mondta Ilma ma nekem, érted? nekem! hogy szeret, hogy imád, hogy . . .

Megállott. Észrevette, hogy hazudik. Elpirult. A hazugság nem volt kenyere. Ej mit, ha nem is mondta, de érezte, gondolá — s Aladár boldogságáért még hazudni is képes vagyok.

Aladár pedig csak nézte, hogy ugyan min gondolkozik ez a kis ember.

— Ugy! úgy!! Ilma imád . . . Most már én veszek kura alá, s az én gyógyszerem lassankint hatni fog. A tavasz is nem sokára itt lesz, a természet újra születésével te is meggyógyulsz.

Leült ágya szélére s beszélt neki. —

— Tudod? kettecskén fogunk sétálgatni a napon, majd te rám támaszkodol; mert nem szabad magadat megerőltetned. Aztán nem leszek többé olyan tartózkodó, eljárak hozzájok, el, a te érdekedben s beszélgetek róla neked. Na, jó lesz? Ugy-e jó lesz?

Annak a beteg embernek úgy megyült a keble hálával, hogy nem tudott szóhoz jutni, csak szorongatta Tivi kezét.

Az meg csak biztatta, hogy:

— Látod, ilyen a szerelem.

„Egyszer sötét felhő,
Másszor fényes csillag;
Egyszer gyilkos mérég,
Másszor rózsailat;
Egyszer telve vágygyal,
Másszor meg kiégve.
Egyszer mélybe vonva,
Másszor meg az égbe.“

A függöny mellől az édesanya csak nézte, nézte ezt a nemeslelkű kis embert, majd zokogásban tört ki, oda ment hozzá, megfogta kétfelől az arcát, mint az anya

szokta gyermekének s megcsókolta jobbról, balról.

— Tivadar! édes Tivadar! köszönöm!
az isten áldja meg érte! . . .

A kis emberke nem vonta el arczát,
jól esett lelkének e kitüntetés.

—————
Csodálatos. A beteg ember, kinek temetésére már készültek, kiről orvosai már lemondtak, lassankint épült, javult. Az a száraz köhögés hova-tovább ritkult, a sápadt arczra visszatért az üde pir s azok a homályos szemek ismét megélénkültek. A hol az orvosi tudomány kudarczot vallott, ott diadalt aratott a szerelem hatalma. Tivi a közvetítő, jó orvosnak bizonyult.

Pár hó mulva Ilma s Aladár jegyet váltott. Az emberek súgtak, búgtak. A fiatal-ság Dörgő ajánlatára nagy meglepetésben akarja részesíteni a jegyeseket; de hogy mi lesz az, nem árulják el. Már a menyegző napja is ki van tűzve, Tivi jön, megy. Tivinek sok dolga van. Ő az öreg vőfély.

A jegyések pedig órákig ülnek egy-

mással szemben, beszélve a múlt szenvedéséről, a jövő boldogságáról :

„Tavaszi van ismét napsugáros,
Szivük kéjtől lázasan dobog ;
Ajkuk meg, hogyba néha-néha
Hallgat is, csak azért olyan néma,
A mért némák, akik boldogak.“

Argyelán Mitru panasza.

(A birói praxisból.)

A vadregényes Erdély egyik járásbíró-ságánál épp a panasz felvétellel voltam elfoglalva, midőn egy férfi csendes léptekkel óvatosan belépve ajtómon, előttem meg állt.

— Domnule — susogá, miután elég óvatosan körülnézett, nem hallja meg valaki a mit én most neked elakarok mondani?

Figyelmessé lettem rá s jobban szemügyre vettem panaszosomat.

Gyönyörű, körülbelől 30—35 éves férfi volt. Sötét fekete göndör haja hullámokban hult le vállára s szép kinézést kölcsönzött különben is férfias arcának. Szemében olyan

melancholikus tűz lobogott, ajkán olyan fáradt mosoly játszadozott. Rá támaszkodott pásztor botjára, mintha terhére lenne az állás; aggodó tekintetét még egyszer körül jártatá s széles melle a benne duló vihartól csak úgy hullámozott.

Élvezettel pihentetém szememet e szép férfin.

— Nos mit akar barátom? ne féljen, csak adja elő panaszát.

Biztató szavamra az öröm egy szikrája villámlott fel egy pillanatra szemében.

— Előadjam? s meghallgatsz, nem úgy mint a többiek? Igazán meghallgatsz?

— Igen!

— Aldiaszketye Domnyezó!¹⁾ Serutmuna²⁾

— Nos mi hát a panasza?

— Óh az én bűnöm nagyon nagy! Gyilkoltam, gyilkos vagyok!

Bámulva tekintettem rá, s azt hívéem, hogy bűnbánóval van dolgom.

¹⁾ Áldjon meg az Isten.

²⁾ Csókolom a kezed.

Letette botját, s reszkető hangon szóla :

— Egy lányt szerettem, Floreát, ki szebb volt a falu összes leányainál; egy lányt imádtam, kit Isten az én boldogságomra teremtett. Este, mikor nyájamat hazafelé tereltem, a falu alatti közös kutnál találkoztam vele. Itt szerettem meg. Ha láttad volna, milyen volt az én Flóreám, te is bomlottál volna utánna. Ragyogó volt szeme, mint az ég csillaga; fekete a haja, mint a sötét éjszaka: rózsza piros ajka, mint a hajnal kelte; jó a szive, mint a mesebeli király leányé...

Elhallgatott.

— Nos aztán?

Az én Mitrum lehajtotta bodros fejét s szemei elhomályosodtak.

— Szegény Flórea mennyire is szeretett engem; de még most is szeret ám, tudom, mert megígérte utolsó órájában is.

— Hát meghalt?

— Igen! elvitték magukhoz az angyalok.

— De hát, hogy halt meg? beszéld el.

— Hát tudod, én is szerettem Floreát, meg a pakurár fia, Vaszil is. Vaszil gazdag,

nagyon gazdag, én, meg Florea szegények voltunk. Már esküvőnk napja is ki volt tűzve. A vásárban gyönyörű gyöngy kalárist s fülönföggőt vettem Floreának az esküvőre. Florea kezét Vaszil is megkérte. Midőn egy alkalommal kecskéim a gazdag fűben heverésztek, én Florea kedvencz nótáját játszám tilinkómon.

»Tyejubasz k unikame Floara.*)

— Ösmered e nótát? Ez az ő nótája!

— Nem, csak folytasd!

— Éles szemem észrevette Florea alakját. Szeme könyben úszott, arczra bánatos volt.

— Mi bajod, mi bajod szivem fele, boldogságom világa? — kérdém tőle.

Liliom két karjával átkarolta nyakamat s mint a megriasztott gerle keblemen keresve menedéket, elmondta, hogy nagyra-vágyó anyja ellenzi a mi egybekelésünket, hogy egymáséi soha nem lehetünk: mert kezét anyja oda ígérte Vaszilnak.

Soha! soha! — De igen, egymáséi leszünk, én mondom ezt neked, a hegyek első

*) Szeretlek én egyetlenegy virágom.

pásztor! Megsimogattam kezét, leültettem a puha füre, belenézttem azokba a szép szemekbe, s azt mondtam neki :

— Florea, vagy enyém leszel, vagy senkié! Többet nem mégy haza anyádhoz, itt maradsz én mellettem.

A leány vonakodott, de midőn biztositom, hogy egybekelésünkig, mint testvéreimet fogom szeretni, hogy templom lesz nekem az a hely, hol ő lakik, hogy ő lesz benne az oltár, mely előtt imádkozni fogok bele nyugodott.

— Tudod Domnule, én nem tudom ki magyarázni, hogy mit éreztem ekkor, csak annyit mondok neked, hogy most még sokkal jobban hittem Istenben, mint addig, s meg valék győződve, hogy ez már mindig így fog tartani.

De a sátán másként akarta.

— Hűtlen lett a leány ugy-e, elhagyott?

— Nem ismerted őt, különben nem beszélnél így!

— Egy zivataros este, midőn nyájam összeszedésével voltam elfoglalva, mire guny-

hómba visszatértem. Florea már nem volt ott. Valaki elrabolta; mert hogy nem jó szántából ment el, mutatta a gunyhóm előtt letaposott fű; mutatták a ruhafoszlányok, melyeket Ursum — az én ház örzöm — a rabló ruhájából kiszakgatott.

Mint sebzett vad kiáltottam fel fájdalomban. Az első pillanatban véget akartam vetni életemnek; majd más gondolatra jöttem. Haljon meg előbb ő, én később is ráérek! Bementem a gunyhóba. Ágya előtt egy félig megkötött koszorut találtam. Az én számomra kötötte ezt Florea, felösmertem kedvencz virágaimról.

Szegény Floream! . . . távol létemben is rólam gondolkozott. Lehajoltam a koszorúért, megcsókolva keblemre rejtettem s bal-támat felragadva a rabló keresésére indultam.

Borzasztó vihar dühöngött. A százados cserfák ropogva döltek össze, s a sötét éjt csak néha világítá meg egy-egy cikázó villám. Ah, de nem volt nekem cikázó villámra szükségem, hogy lássak, vezetett ki-

olthatlan bosszúm. A hegy oldalán találkoztam Vaszillal, melynek alján a mélységben, csörgedező patak futott tova. Tudod Domnule, olyan erősnek éreztem magamat, hogy képes lettem volna szembe szállani az egész világgal. Szó nélkül ölelkeztünk össze s forró lehelleiteinket egymás arczán éreznék. Vaszil is erős volt; de én még erősebb. Egy szerencsés fordulatnál földre teremtettem és a villám fényénél ketté hasítám fejét. Nézd, e kis vér baltámon az ő vére. Midőn láttam, hogy nem mozdul, begördítettem a mélységbe. A rabló meg volt büntetve, most már Florea felkeresésére indultam, kit Vaszil anyjánál meg is találtam. De nem sokáig lehettem oldala mellett. . . A törvény emberei elfogtak, fogságba hurczoltak. Mint mondják félesztendeig voltam ott; én nem emlékszem rá. Ekkor eleresztettek, azt mondták, hogy bolond vagyok. . . . Hogy siettem haza Floreához. De már késő volt, csak a temetőben találkozhattam vele! Ott nyugszik, megölte a bánat. . . . Sirját minden nap meglátogatom, csak ott vagyok boldog mellette és

most, büntess meg Domnule, megérdemlem. Ő meghalt nincs kiért élnem: . . .

Az én panaszosom olyan nyugodtan kérte halálra ítéltetését, hogy megszántam. S látva, hogy eszelőssel van dolgom, biztatam, hogy panasza felvételénél, elfogja nyerni büntetését.

— Köszönöm Domnule, várom az ítéletét, e szavakkal elrohant.

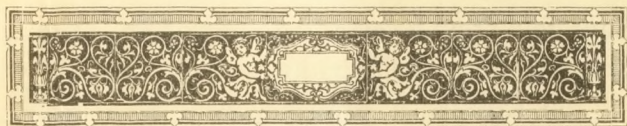
— Nos, ki panaszolta magát a szegény Árgyelán? kérde tőlem belépő kollegám.

— Igen; ugy látom, a szegény fiu eszelős.

— Az; de a mit elmondott, egy szóig igaz; mikor magánál van, mindig eljön hozzánk panaszra.

* * *

Hivatalszolgánk egy délelőtt azzal a hírrel lepett meg, hogy Mitrut Florea sirjánál megfagyva találták; a félig megkötött koszoru most is kezében volt. Szegény Árgyelán Mitru! . . .

A szép grófné.

(Egy volt tandíjmentes bölcsész elbeszélése.)

Egy tanár társunknak nőtlenségétől való bucsuzását ünnepeltük.

A csengő pohár, kitörő jó kedv között visszaszállt emlékünk a multba, mely a nélkülözések mellett is oly szép volt.

Mindegyikünk beszélt diák életéből.

— Beszélj már te is valamit, — szólánk az est hőséhez, — mi már kifogytunk mindenből.

— Ám jó, halljátok hát!

— Philosophus voltam a budapesti egyetemen. A magánórák adása, éjjeli munkák annyira kimerítettek, hogy beteg lettem. So-

káig feküdtem s már a szép nyár is beköszöntött, mire fellábbadoztam.

Orvosom azt ajánlá, hogy a reggeli órákat használjam fel sétára. Engedelmeskedtem. Reggeli sétáim helyéül az »Erzsébet-tér«-t választottam, hol a korai órákban már a szenvedők és nem szenvedők egész legiója fogyasztá a különféle gyógyvizet.

Mindegyikünknek megvolt a szokott helye, hol sétáink után letelepedve, olvastuk a lapokat.

Az én helyem a korona-utczáról a sétány kioszkjához vezető ut jobb oldalán esett, szemben két terebélyes vadgesztenye fával. Annyira megszoktam e helyemet, hogy soha sem ültem más hova. Eleinte önkénytelenül, későbbben szándékosan.

Miért? kérditek talán, mert — — mert — — szemben velem egy rendesen fehérbe öltözött elegáns nő ült, ki lebilincselte figyelmemet.

Mert a fiatal sziv, legyen az tandijmentes bölcsész tulajdona bár, higyjétek el, a

szép láttára hevesebben dobog ..! Én különben — mellékesen legyen megjegyezve — az aesthetikával is szenvedélyesen foglalkoztam is így nem csuda, ha a szép nő hovatovábbban érdekelt.

Derék, molett nő volt, olyan erősen kifejlett idomokkal; nem annyira eszményi, mint érzéki szépség . . .

A. Buchwald József vasbútorgyáros leányaitól tudtam meg, hogy grófné. Nehogy azzal gyanusítsatok, hogy bölcsész, pláne tandíjmentes bölcsész létemre is annyi nő ismerősöm volt, előre kijelentem, hogy e nők jegyárosok voltak, kik a szék használatáért járó 2 krajczárokat hajtották be rajtunk.

Tehát a leányoktól tudtam meg, hogy szép vis-á-visem grófné, még pedig özvegy. E tulajdonsága nagy mértékben emelé előttem ázsióját s őszintén megvallva, szerettem volna vele megösmerkedni; de nem volt hozzá bátorságom. Jah! én nem voltam jogász, csak bölcsész, az is tandíjmentes! A véletlen segített rajtam.

— Uraságod nemde szeretne megösmelkedni a szép grófnéval? — kérde egyik jegyáros nöm.

Megvoltam lepetve.

— Én? hova gondol kérem, csak nem gondolja hogy —

— Ej mit! félre az álszerénységgel! Tudja mit, ha közbenjárásomért jól megajándékoz, azonnal beszélhet vele. Csak egy kicsit várjon.

Be nem várva a feleletemet, elszaladt a szép grófnőhöz.

Csaknem sóbálványnyá váltam.

Mit fog rólam gondolni e nő, bizonyára szerénytelennek tartand... Majd kibékülve ezzel a gondolattal is, ám jöjjön a minék jöni kell, vélém. Csak azon csodálkoztam legjobban, hogy e hamis jegyárosnök még szerelemkötéssel is foglalkoznak.

— Mondhatom, ön szerencsés csillagzat alatt született — szóla — midön visszatért. Ö méltósága megengedi, hogy bemutathassa magát.

— Ö méltósága... megengedi? milyen

kegyes. Csak úgy reszkettem a druktól ve-
gyes örömtől! . . .

— Tehát ő méltósága lesz oly kegyes
és elfogad? Köszönöm közbenjárását! Mivel
tartozom?

— Mivel? semmivel, nem fizetésért tet-
tem. Ha azonban egy kis borra valót . . .

Szerettem volna ugyan megkérdezni
tőlle, hogy a fehér vagy a veres bort ked-
velli-e jobban? — de hallgattam, zsebembe
nyultam s markába nyomtam — egy új fo-
rintost. Csaknem utánna szakadt a szívem,
ugy sajnáltam. Nem csuda, 2 órát magya-
ráztam én ezért.

— Köszönöm, most már csak előre.
Glück auf! . . .

Boszantott konfidentiája. Hogy mer ve-
lem így beszélni! Vagy talán homlokomról
olvasta le, hogy tandíjmentes bölcsész va-
gyok? . . .

Az áldozatot meghoztam, most már nem
hiányzott más csak a bátorság. De össze-
szedtem magamat s lassanként az is meg-
jött. Felkeltem s háromszor, négyszer elde-

filirozva széke előtt, 5-ször egy gyenge »csókóloom kezét nagysád« köszönés után elszántan mellé ültem.

A második lépés megtörtént, most már következett a harmadik.

Hogy szólítsam meg, mit mondjak neki? — Mert ha már mellé ültem, csak beszélnem is kelle vele, különben a forintom is kárba megy . . .

Egész életemben nagy druk májszter voltam; de ilyen szorulását soha sem éreztem keblemnek, mint most! . . .

Ej mit! Aut Caezár, aut nihil! gondolám.

— Nagyságod talán szintén egészségi szempontból élvezi fővárosunk eme legszebb helyének reggeli üde légét?

De hosszú, nehezen is tudtam elmondani.

— Igen!

Pedig nem látszik rajta a szenvedés. Ezt csak magamban gondoltam.

A beszélgetés ezzel megszakadt. Én újabb megszólításon gondolkoztam, ő meg

addig csak mosolygott. Ez a mosoly szeget ütött a fejembe ; szerettem volna tudni okát.

— Mit mosolyog ?

Jézus Mária! előbb járt szám mint eszem! Ezt csak gondolni akartam, s ime kiszaladt a számon!

— Mit mosolygok ? ha ha ha ! tehát szeretné tudni ? ha ha ha ! lám, milyen kíváncsi ha ha ha !

Olyan gunyosan tudott kaczagni.

Ez a sok »ha ha ha« már nagyon égette arczomat. Szégyeltem magamat szerfelett.

— Megbocsásson nagysád szerénytelen-ségemért, de — nem úgy akartam mondani, ezerszer bocsánat ! Egyik udvariatlanságból a másikba esem, de — de — csak beakar-tam magamat mutatni, de — de —

— De — de nemde bölcsész ön ?

Ha hideg vízzel öntöttek volna nyakom, nem lepett volna jobban meg.

— Szolgálatára még pedig tandijmen-tes . . . de honnan méltóztatik ezt tudni kérem ?

— Elég válogatott és még is nagyon

zavart szavaiból, gyakorlatlan modoráról stb. Na de nem tesz semmit! Ön tetszik nekem, holnap délután 1 és 2 óra közt elvárom. Éppen ilyen emberre van szükségem. Lakásom váczi-utca * szám. Jó napot!

Más szavakkal ez annyit tett, hogy a marasztás felől már ellehet mennem.

El is mentem, nem szeretek terhére lenni senkinek.

— — — — —

Egész éjjel nem aludtam; agyamat különféle gondolatok járták át. Rózsás jövőt képzeltem magamnak e szép nő oldala mellett, majd ismét, ha eszembe jutott excentrikus modora, reményeim fellegvárai eloszlottak s olyan levertség vett rajtam erőt. De látnom, kell e nőt, — gondolám. A nyugtalan álmatlan éj, érdekes halvány szint kölcsönzött arczomnak, ehez járult még diszes szalon anczugom, — legalább én annak tartottam, — s mikor a tükörbe néztem, éreztem, hogy képes lennék egy szép nő meghódítására, még ha grófné lenne is az. . .

Más nap meglátogattam. Milyen fény,

milyen pompa vette körül. . . Grófné ugyan nem volt, csak valami gazdag kereskedő özvegye. De hát nekem így is jó volt. Megalkudtam vele, — t. i. 10 éves fia tanítására nézve. Nevelő, házi nevelővé lettem, egy olyan butor darab, mi egy özvegy grófné háztartásában pótolhatlan. . . . A színházi előadások után — mert ide is elvitt — miután megtudta, hogy szépirodalommal is foglalkozom, felolvasójává avatott fel. Mert hogy szép hangsúlyozással, színezve tudtam felolvasni, az már igaz! Mondhatom sokféle hivatalom közt ez volt a legkellemesebb foglalkozásom.

Rendesen szembe ült velem, s vakító pongyolájában hallgatá felolvasásomat. S ha néha-néha a teremben uralgó bódító illat, biztató pillantásai s kaczerán fedett hullámozó keble tűzbe boríták arczomat, s fellángolt érzelmeim következtében hangom reszketett : ilyenkor felolvasásomat rendesen kegyes volt félbe szakítani. . . .

Boldog idők, feledhetlen pillanatok! . . .
Szerencsém meg volt alapítva. Anyagi

existentiám biztosítva lévén, az egyetemi évet kitünő eredménnyel bevégezve a tódori rangot is csak hamar megnyertem. E derék nő befolyása folytán tanári állomásomhoz jutottam. Ha tanítványomból akadémiai tag nem lesz, az nem az én hibám. Az érintkezés a világgal engem is csiszoltabbá tett s ma már nem vagyok olyan bamba a nőkkel szemben. . . .

— Az már igaz, különben nem tudtál volna meghódítani egy oly művelt s kedves szép nőt, mint a milyen jegyessed.

— Lássátok, mire nem jó néha a tandíjmentesség ! . . .

Pali bácsi szerelme.

Szegény Pali bácsi!

Soha sem hittem, hogy így végzi be pályafutását. Soha sem gyanítottam, hogy a családi életet, idővel többre becsülje a garson szabadságánál.

Jah! így van az, mikor az ember öregségére lesz szerelmes. . . .

Szegény Pali bácsi! . . .

Pár évvel ezelőtt történt. A nyári szünidőt bátyám sokszoros hívása folytán elhatározám nálla tölteni. Először, hogy már egyszer színről-szinre láthassam az én kedves nagybátyámat, kinek typicus alakjáról oly sokat hallottam; másrészt, hogy megösmer-

kedjem az Alföld délibábos rónáival. Saját füleimmel halljam a kolomposnyáját terelő pásztor siró-rivó tilinkózását, s gyönyörködhessem a természet szépségében.

Utazásom nagyszerű volt s az Alföld szépsége egészen meghatott.

A nap, midőn megérkeztem — már lemenőben volt s utolsó sugárait gyéren hinté szét a kis községre. — A mezőről hazatérő munkások dalolva haladtak végig az utcán s a házikók kicsiny ablakaiban itt ott már pislogott a mécses. Az egyház szolgálja lelkiismeretesen huzá a »takarodót« s a kis harang búgásában annyi ünnepélyes szomorúság vegyült, hogy önkénytelenül emelém le fővegemet.

Megérkeztem a nemesi curia elé, mely a kisházikók közzül, mint dóm emelkedett ki.

A kapuban a házörök nem a legszivebben látszának fogadni, már kezdék kijönni türelmemből midőn egy érczes hang a komdorokat néven szólítva, magához hívá s a kapuhoz jött.

— Ne féljen no, hát kit keres ?

— Itt lakik Törty Pál ur? kérdem.

— Még azt sem tudja?! Itt hát! Hát aztán mit akar ily késő órában, takarodó után?

E nem várt fogadtatás nem a legkellemetesebben hatott rám, de nem ismervén a viszonyokat csak hallgattam.

— Mit akarok? Hát vele beszélni, karjai közzé sietni; mert én öcsce: Gyuri vagyok

— Mics'a? Gyurka te vagy?! Jaj eszem a szived Isten hozott, gyere bejebb, de régóta várlak!!

Szóhoz sem engedett jutni. Én egyik bámulatból a másikba estem, s kezdém hinni, hogy Pali bátyámmal beszélek. Bevezetett a szobába s kezébe véve a gyertyát; tetőtől talpig megvizsgált. Forgatott erre, arra, csókolgatott jobbról-balról, mit már kezdék megelégeni; mert torzsás szakalával egész veresre dörzsölte arczomat.

— Te Gyurka, hogy az Isten is áldjon meg, de meg nőttél, embernyi ember vagy, már a bajszod is ütöget, he, he, he! Ut-

közben nem volt valami kellemetlenséged?
Na eszem a lekedet csak, hogy itt vagy!

— Éhes vagy-e?

— Na, ami azt illeti — —

— Panna, Panna!

A Panna szóllításra egy tagba szakadt
öreg nő typegett a szobába.

— Mit parancsol a nemzetes ur?

— Készítsen hamar vacsorát, Peti pedig
hozzon azokból a rezervákból egy kis aszut,
mert ma muri, generál muri lesz.

Érti-e? itt van az én kedves ecsém,
Gyurka!

Egészen meghatott ez egyszerű ember
érdeknélküli szeretete.

— De nem, nem, borért már csak ma-
gam megyek, mert ez az én dolgom, ha
kedves vendégem van.

— Na csak várakozz egy kicsit, mind-
járt jövök, azonnal itt leszek, — s e szavak-
kal elrohant.

Pali bácsi, erőteljes, zömök, körül-belől
50 éves férfiú lehetett, sűrű deres haj s örö-
kösen kipedrett bajuszsza. Arczából meg-

elégedés és becsület nézett ki. Ruházata vitorlavászon magyarnadrágból s ugyanilyen mellény és kabátból állott, mit egy nagykarimájú honi gyártmányu takarmány kalap egészített ki. Valóságos falusi ember. Foglalkozása : gazdálkodás, szenvedélye : pipa s agarászat volt, no meg a fehér népre sem haragudott, sokat bomolván fiatal korában utánna, lévén nagy gavar és veszedelmes curmacher.

A nektárt tartalmazó üvegekkel Pali bácsi csakhamar visszatért, Panni néni is kített magáért.

Miután pedig nincsen olyan hosszú, minnek vége ne volna, nagysokára mi is eljuttunk a vacsora végéhez — mi Panna néni dicséretére legyen mondva — kitünő volt s belefáradva a sok kérdezgetés s feleletekbe, nyugalomra hajtánk fejünket.

A néphit azt tartja, hogy azon szobában, melyben az ember először alszik, ha a gerendákat megolvassa — álma teljesülend.

Szobám gerendáit megolvastam s álmam

iszonyu volt. Pali bácsi ravatalon feküdt s egy szép nő gúnykaczaj között tört döfött szívébe.

II.

— Na ecsém, most már az a kérdés, hogy mivel mulattassalak hát én téged, — szólla hozzám egy délután Pali bátyám, a mint a feketét szürcsölgeténk.

Éppen felelni akartam, midőn az ajtón kopogtak. A »szabad« szóra egy férfi és egy nő lépett be. Mindkettőnek arcza sivár életet tükrözött vissza s a mint látszék, az élet élveinek poharát mindkettő fenékig ürité. Mélyen hajták meg magukat a ház ura előtt a férfi következőképen magyarázá látogatásuk okát.

— »Mindenekelőtt bocsánatért esedezünk, hogy tekintetességedet zavarjuk. Én Tulipán Aurél színház direktor vagyok, s e hölgy Hajnali Matild társulatom primadonnája. Eljöttünk e községbe, hogy édes hazánk nyelvén egy pár élvezetes estét szerezzünk az érdeemes publikumnak; eljöttünk s

reméljük, hogy uraságod nem vonja meg kegyes pártfogását Thália papjai s papnőitől.

Pali bácsi a beszéd alatt nagyon lapos pillantásokat váltott a kebedús primadonnával.

— Hm! hm! magok hát komédiások?

— Megbocsát tekintetessed, mi nem csepürágók, de mint már előbb is szerencsém volt kijelenteni, művészek, a dicső művészet felkent bajnokai vagyunk, — felelé az állítólagos director sértődve.

— Aha!

— Igen uram! s ha holnap estére szerencsénk lesz meg fog győződni állításunk valóságáról — szólla Hajnali M. kisasszony kecses mosolylyal.

— Hát aztán hol lesz a theátrum?

— A művészet templomát a »Hó megállj« vendéglő nagyterme fogja képviselni, hol úgy operát, mint bohózatot és operettet, tragoediát, közép válfaju drámát és népszinművet egyaránt egyenlő praecizitással fognak előadni.

Pali bátyám rám nézett s kiolvasta sze-

meimből, hogy a komédia nekem is ínyemre lesz, legalább unaloműzésből, a művészekhez fordult s felelé :

— Rám nézve, községünkre nézve valóban kimondhatatlan szerencse ily kitünőségek látogatása. Én azonban félek, hogy művészetük nem találkozend kellő mélytánylással ; félek, hogy kiadásuk nem fog arányban állani a bevétellel s így művészetük úgy anyagilag mint szellemileg nem lesz kellőleg kárpótolva.

— Óh kérem a mi az anyagit illeti mi kevéssel beérjük. Egy kis »szalonna« »főzelék« — méltóztatik már tudni, mert mi nem pénzért, hanem szenvedélyből játszunk, hogy terjesszük, ápolhassuk zengzetes anyanyelvünket.

Óh te ágról, szakadt korhely, kasza, kapa kerülő léha ! hogy mersz így beszélni gondolám magamban. Művészetről fecseg, pedig bizonyos vagyok benne, hogy kontár ; nemzeti nyelv művelés és terjesztésről szöll, pedig megvagyok győződve, hogy borbély műhelyből szabadult ki, vagy legalább is szabó volt.

— Önök valóban szép hivatást töltenek be s önzetlen buzgalmukat én méltánylom is, azonban miképen adjak ennek külsőleg is kifejezést ?

— Óh kérem ez nagyon egyszerű.

— Hány bérletet parancsol, egy bérlet hat előadásra 3 frt.

— Kettőt.

— Méltóztassék becses nevét ide jegyezni.

Bátyám tollat vett elő, s míg irt a kebledus primadonna annyira mellé hajolt, hogy Pali bácsi könyöke közvetlen érintkezésbe jött keblével, illatos haja arcát érinté, mi delejes hatással kellett, hogy birjon, mert bátyám arcza egészen kipirult s szemei lángolni kezdének.

— Így ni! itt a 6 frt.

Az igazgató a pénzt átvette, a szép nő pedig, ki csakugyan megérdemelte e kifejezést bátyám kezét megfogta, mélyen a szemébe nézett s kecses mosollyal felelé.

— Örömömbre szolgál kijelenteni, hogy

most az egyszer nem csalódtunk; mert uraságod művészet pártoló férfi.

Mélyen hajták meg magukat s sokszoros »aszolgei« után eltávoztak.

— Na Gyurka, mit szólni hozzá, nem de éppen jókor jöttek e komédiások? Legalább szórakozni fogunk. Holnap már megkezdjük látogatásainkat.

— Hajnali Matildnál? szóllék közbe.

— A művészetet pártolni fogjuk.

— Talán jobban mondva a művésznőket, tevéim utánna.

— Már, hogy beszélhetsz ilyet? különben a mi Matildot illeti, egyenesen szólva nem megvetendő »k i s p o r t é k a.« Mi?

— Ugy ám! csak hogy szépségét már régóta áruba bocsájtá s a művészet ürügye alatt vevő hiányában most már itt akar szerencsét próbálni.

— Ugyan hogy beszélhetsz ilyet! Te igazán pessimista vagy. Hát a színésznő fogalma alatt egyszermind a demimonde hölgyet is kell gondolni! Csalódol ecsém! mert

öt ép úgy megilleti a fehér koszoru mint a művésznői nevezet.

— Na bátyám ennél ugyan rég nem mondott találóbbat!

III.

Másnap Pali bácsi türelmetlenül izgett mozgott nem találta helyét sehol. Az óra végre közelgett s bátyám kezdé magát paradéba csapni. Az egyszerű vitorla vászon ruhát finom peruvien öltözékkal cserélte fel; puffadt érdes kezeire 9-es kesztyüt erőszakolt s kezébe véve az elmaradhatatlan makra pipát indulásra szólított fel.

— Ej, ej! hódítani vagy hódíttatni akar Pali bácsi, kérdém kissé gunyosan.

— Na tudod . . . he, he, he! a kettő közül egyiket sem akarom, de illőnek találtam, hogy templomba — ha bár a művészet templomába való menéskor kitisztálkodják az ember.

— Különben — — —

— Nos! különben?

— No meg hát tudod, Matilkát toilette-tükre előtt akarom meglepni.

— Én igenlőleg intettem, s fejemben furcsa gondolatok kezdenek támadni.

— Csak nem szerelmes Pali bácsi? mert ha úgy van, ez esetben rohamosabban halad, egy 20 éves ifjunál.

Megvallva az igazat, nekem ez sehogy sem tetszett. Nem azért, mintha bátyám megnősülése esetén az utód talán kitzszított volna jogaimból — mi nagyon kétséges — hanem minden ilyen abnormális ömlengés nevetségesnek tünt fel előttem.

Megérkeztünk a művészet templomába.

Az igazgató nagyon előzőkényen fogadott bennünket, helyeinkhez vezetett. Azonban alig hogy elhelyezkedtem, Pali bácsi már megszökött.

— Na — gondolám — szépen vagyunk. Az öreg már lépen akadt.

Sok idő múlva visszatért. Arcza lángolt, szemei szokatlan fényben égtek, leült s beszélt nekem összevissza, — áradozásába a csengetyü hangja szakítá félbe.

A cordina felgördült.

Hogy mit játszottak, már nem tudom. arra tisztán emlékszem, hogy feltevésemben nem csalódtam. A művészet e felszent papjai s papnői valóban kasza-kapa kerülő léha csöcselék volt. Kínlódásuk szálnalmat szültek bennem s alig vártam a darab végét.

Nem úgy Pali bácsi, ki feltűnő módon fejezé ki elismerését s Matild egyes jeleneiteinél valóságos pecsenyévé verte tenyerét.

A demimonde hölgye észrevéve a hatást, szemeit örökösen bátyámon legelteté, mintha csak neki játszott volna. Hatni akart kaczerkodásaival, mit körülbelől el is ért. Pali bácsi pedig készpénz gyanánt véve e kitüntetést, mit tehetett mást mint irultpirult s még veresebbre verte tenyerét.

Nagy örömömre a darab véget ért s mi hazafelé indulánk. Egy ideig szótlantul haladtunk egymás mellett, mig végre Pali bácsi töré meg a csendet.

— Tudod-e Gyurka, hogy elvagyok ragadtatva, hogy a rendes kerékvágásból kiestem, hogy — —

— Vettem észre!

— Hogy szemem káprázott, szívem hevesebben dobogott, midőn mellé ültem. Fürtei arczomat érinték és — —

— És??

— És én oly boldog voltam, mint már régen nem!

— Egy különös, eddig soha nem tapasztalt érzés vesz rajtam erőt.

— Ugy Pali bácsi bizonyosan szerelmes!

— Szerelmes? megálljak csak, hadd gondolkozzom egy kicsit... A szerelemről jut eszembe. Ha hallanád, mily szépen tud beszélni...

Midőn keze kezemben nyugodott így szólt hozzám:

— Tudja-e mi a szerelem?

— Szerelem — szerelem — — — hát szerelem, szólék egy kis gondolkodás után.

— Megmagyarázzam?

Tudod egy kissé furcsának tünt fel előttem, hogy 50 éves embernek szerelmi praedikációkat tartsanak, de engedtem, mert ez a kis portéka egészen hatalmába kerített.

— »A szerelem két egymást megértő szív egybeolvadása; a csillagoknak az angyalokhoz intézett üdvözlete. A szerelem a szíveknek az, mi virágnak a hajnal, természetnek a tavasz. Sűrű lombok kies sátorában erről szól a fülemile bűbájos éneke, erről beszélnek a ragyogó csillagok, a nap és hold s a szép természet, midőn éltető sugrával elárasztja a mindenséget.«

Még tovább is folytatta volna, de a csengettyű megszólalt. Abba hagytuk s holnap estére folytatni fogjuk.

— Az öltözőbeni látogatást?

— Dehogy! a beszélgetést.

— Igen ám; de azt mondják a késő szerelem uzsorával jár.

— Ej! lári-fári. Ép egészséges vagyok, s egy mai fiatal helyét még mindig megállok — felelé sértődve.

Haza értünk, és én azon tudattal hajtám nyugalomra fejemet, hogy Pali bácsi szerelmes. De nem tudtam aludni. Sajnáltam e derék öreg embert, kit egy bukott angyal

tulságos kaczerkodása elvakított. Félttem, hogy a komédiának tragédia lesz a vége.

Különben mi is az élet? Tragico-média! . . .

— Szegény Pali bácsi!

IV.

Az ösmeretség tehát megköttetett, s a holdvilágos estékeni látogatások és séták gyakoriakká kezdenek válni. Előadás után a szép nő többnyire haza kísérte bátyámat, s míg én szobámba vonulva, eszközökön törtem fejemet, addig ők nem háborgatva senkitől, csevegtek, nevetgéltek, egy szóval jól mulattak, és az ily esti látogatások után Pali bácsi szokása ellenére későn kelt. Bizonyosan szép álmái lehettek! Így teltek a napok. Pali bátyámra nézve boldogan, rám nézve pedig hova-tovább szomorubban. Utoljára már elviselhetetlenné kezdte válni ez állapot, s nem nézhetém tovább a behálózást, elhátározám, az öreget megmenteni e vipera körmei közzül.

Az eszköz egy kissé drastikus! de hiszen a Jezsuiták jelmondata szerint: »cél szentesíti az eszközöket.«

Ismerve a nőt tudtam, hogy még egy bukott angyalnál is, a hiúság az egyedüli Achillesi pont. Sok lelki küzdelem után bátyám nevében a következő levelet küldtem a szép nőnek, mit valamikor Lauka egy víg beszélyében olvastam.

»Kedves Nagysád!

Ha én volnék a halál beretvája, soha sem vágnálak le, az élet és világ képéről. Szarka hangod bájos csöngése, szívemnek tengerébe hult s elragadá azt érzelmeim ólálkodó czethala. Oh! súrolt képü holdja lelkeim fellegének, süss be szívem kamarájába, hol mint fogason az oldal szalonna, lóg, csüng a bús fájdalom, vagdald le szerelmed késével s szemeid zsarátnokán a szerelem zsirjává olvasztván halászd ki belőle boldogságom tepertőjét.

Szeretsz-e? mond, ki mindég eszmény képe valál álmaidnak valahányszor jól va-

csoráltam. Bájos szemeidtől megigézve úgy állok előtted, miként a conservatív borju, midőn a galagonya bokortól megijjed. Szerelmet érzek irántad angyalom, erőset, mint a kigyuladt pálinka masina s tartósat mint a jóféle bagarja csizma. Óh daloló tücsökje szívem-ferslógjának, duellálnak-e benned az indulatok mint én bennem? Óh felelj szívem egén feltünő üstökös szekér.»

A levelet postára téve s lelkemet Istennek ajánlva vártam a bekövetkezendőket.

A vihar hamarabb kitört mint gondolám.

Épen a kifejlődés kimenetelén gondolkodám midőn úgy 2 óra múlva, kikelt arczal, vérben forgó szemekkel, lihegve a düh-től Pali bácsi rontott szobámba.

Megvallva az igazat e jelenettől előre borsódzott a hátam; tudtam, hogy jó szándékkal, egy egyenes szív szeretetét veszttem el.

Pár perczig dühében képtelen volt szóhoz jutni, majd erőtvéve magán s a hatalmas tölgy asztalra, még hatalmasabb öklével

egy nagyot csapva, mely a békés házi butort minden ízében megropogtatá stentori hangon kiálta :

— Ficzkó! gazficzkó! György! mit cselekedtél?!

— Én? én? az istenért, mi lelte Pali bácsit, hisz egész kikelt színéből.

— Mi lelt — mi lelt? — s még kérdezni merészeled?

E közben kabátja zsebéből levelemet a corpus dilecti-t vette ki.

Nézd, nézd ki csinálta ezt?

— Én — én — nem!

— Nem-e? ki hát te semmiházi!...

— Hát — hát — Lauka!

Miféle Luka? engem akarsz falnak ugratni?

— Még tagadni mered? hisz szakasztott a te irásod.

— A mi az irást illeti — —

— Igen, igen, te voltál a kigyó, ki keblemről le akarád szakasztani ez angyalt, de tudd meg, hogy nem értél célzt, rút haszonlesésed nem termi meg gyümölcsseit, mért én

vagyonomat, szeretetemet, mindenemet e nőnek hagyandom, kit annyira szeretek.

E passusnál hangja egészen ellágyult.

— De bátyám, hisz szándékom önzéstelen, tiszta volt! S csak Pali bácsit akartam megmenteni, a Törty nevet viselni semmi esetre sem érdemes furiától.

— Mit hallok? mi furia? Thyü a csillagát, szót se többet, mert most mindjárt megfeledekzem magamról!

— Tudd meg, tudd meg, hogy nem vagy érdemes, hogy e fenkölt lelkű nő rokónál fogadjon.

— Nem-e?

— Nem ám! Tudd meg, hogy én e nőt elveszem. Holnap elfogom jegyezni. Óh, mert oly kimondhatatlanul szeretem..!

Szegény öreg! — gondolám — mivé tettek? Mire nem képes egy kaczer nő...

Igaz szánalmat érezve szívemben, hozzá léptem.

— Áldja meg az Isten Pali bácsi! Legyen boldog s e lépését ne bánja meg soha. Ráborultam nemes keblére, megcsókoltam

kezét, mire a részvét egy pár forró könnye gördült.

Az öreg észrevéve, hogy az eresz alja csorog, egész meglágyulva felelé.

— No, no Gyurka, kedves ecsém, hát mi lelt?

Semmi . . . semmi . . .

— De meg is édes ecsém!

— Hát — — hát — boldogságának örülök!

— Az Isten áldja meg, rám itt már ugy sincs szükség, én elmegyek.

— De a lagzira csak eljössz! te, Gyurka te! mi?

— Minek?

— Minek? De a csillagát, elkell jönnöd, itt kell lenned, hát a vőtély ki lenne, ha te nem?

— Ha örömet okozok vele eljövök.

— Igen, igen örömömre fog szolgálni. Jer közelebb, hadd csókoljalak meg . . . Így ni. Most már szent a béke.

Kibékültünk és én másnap elutaztam.

* * *

Körül-belől két holnap multával bátyámtól levelet kaptam, melyben minél előbb magához hivat. A reszkető kézzel irt sorok között egy pár kis foltocskára akadtam, mi sejtelmemet igazolá.

Elindultam, hogy Pali bátyámat még egyszer meglássam, s hogy fájdalmát vele megoszszam.

A természet most is egész pompájában tündökölt, a pásztor lelkét lehellé tillinkójába, s a kis harang most is olyan szomoruan zúgott-búgott. Minden minden a régi csak az én Pali bátyám nem, szegény Pali bácsi, hogy megváltozott, alig ösmertem rá.

Az erőteljes férfiarczán a fájdalom erős nyomokat hagyott. A csillogó szemek fénytelenné váltak, az üde pir helyét sápadtság váltotta fel, a feszes magyar nadrág meglötyögösödött s az örökösen kipedrett, most elhanyagolt bajusz konyulva hajlott alá.

Ime egy áldozat, kit a szerelem tönkre tett.

Szerelem, szerelem, mily nagy is a te hatalmad. Mily boldogság lakik azon kebel-

ben, hova te költözél, s mily sívár rideg az élet, ha azt elhagyod.

Szóttanul borultunk egymás keblére, s az a kiszivárgó köny, mi arcunkat nedvesíté, oly jól esett, ugy megkönnyebbité szívünket.

— Pali bácsi!

— Édes jó ecsém! hát eljöttél, hát nem haragszol a tehetetlen öregre, ki megsértett.

— Nem, nem, Pali bácsi, sértésről szó sem lehet!

— Beszéljen hát, mi történt?

— Az én történetem nagyon rövid, hallgasd meg, s ha ugy akarod, okulj!

Kitörlé a szemeibe lopódzott könnyüket s rebegő hangon folytatá:

— Midőn eltávoztál, az eljegyzés már harmadnap csakugyan megtörtént. És én oly boldog voltam, szerettem e nőt, ugy mint istenemet. Boldogságáért feláldoztam volna éltemet, vagyonomat! Ej és én hittem, szerelmem viszonztatik. Szegény bolond!

A menyegző már egy hét mulva megtörtént volna, midőn egy reggel Matildnak

csak hült helyét találtam, megrabolva pénzemet, ezüstneműmet. De ez mind semmi, csak szívemet hagyta volna épen, csak ezt ne szaggatta volna szét. Asztalán egy levelet találtam, olvasd.

A levelet kezembe véve, a következőket olvasám :

»Uram!

Ne bolondítsuk egymást tovább, elég volt ebből ennyi! Ön már sokkal vénebb, minthogy igényeimet kielégithette volna. — Azon csekélységért pedig, miket öntől magammal viszek ne üldözzön, mert mától fogva Hajnali M. halott, s más néven fogja a babérokat aratni. Adieu parthie!

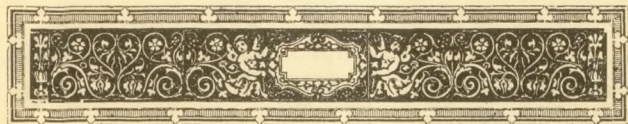
— Mit szólsz hozzá?

— Csak azt, a mit ezelőtt 3 hóval mondtam, hogy Matild »fekete angyal!« ...

— Megrabolták mindenétől, de megmaradt számomra — a legdrágább kincs — a szeretete.

— Édes ecsém! ugy-e nem hagysz el? — tördelé.

Soha soha! viszonzám meghatottan.

Alexandra.

(Szabadságharcai epizód.)

A magyar szabadságharcz csillaga letűnt s a fényben uszó eget sötét fellegek borították be; a magyar felülmulta a magyart; vitézségével bámulatra ragadta az egész világot s aztán a nemzeti bűn, — a visszavonás, — megsemmisítette a nagy erények jutalmát s a magyar megölte a — magyart!..

Szomorú reminiscenzia, mely ma is megremegteti a hazája szabadságáért dobogó kebelét; gyászos küzdelem, melyhez hasonló Karthágó pusztulása óta nem ismer a história! . . .

De félre a szomoru képekkel, ne szakgassuk fel a már beheggedt sebeket! . . .

* * *

1849. év egyik estején, Körözsérét maroknyi községét gyászfátyollal vonák be a felette elvonuló fellegek, mint ha ők is a magyar szabadság eltiprását gyászolnák.

A nádas házikók apró ablakaiban csak itt ott pislogott a mécses, talán azért, hogy megvilágítsa a kapcsos biblia kopott, színtelen betűit, melyből az agg édes anya imádkozik; — vagy, hogy homályos fényt vessen annak a még gyermek-leánynak arczára, hogy annak halványságát, szenvedő tekintetét, még jobban feltüntesse. . . .

A szél hova-tovább erősebb játékba keveredik a kis falu ütött-kopott házfedeleivel, s a telített felhő nem bírva tovább a párakkal, megszakad, s az ablak tábláira hulló nehéz cseppek felriasztják az imádkozókat.

A torony óra is elüti a 8-at s a vén robotos, ott fenn a magasban, elhúzza a »takarodó«-t.

A sötét utca némává lesz s a házere-

szek aljában egy-egy fekete alak óvatosan huzódik odább.

A község egyetlen boltosa, az öreg, kit a falu csak Demeter gazda néven ismer, ott áll a piacon levő üzlete ajtajában, hallgatva a szél zugását, flegmatikusan törölgetve arczáról az oda hullott kövér cseppeket. S mikor látja, hogy a szél már-már viharrá fajul, még egyszer szakértelemmel végig nézi a felhőket, aztán megfordul s óvatosan bezárja az ajtót. Szakajtót vesz kezébe, a fiókokat egyenként kinyitja s tallért Kossuth-bankóval vegyest besepri kosarába s így megterhelten lép a szerény, de tiszta szobába, hol minden kincse élete boldogsága, Alexandra leánya kezein könyökölve, zokog csendesen.

A bozontos arczu görög egy ideig csak nézi, nézi azt a leányt; szemei szánó kifejezést öltenek s a kopott mez alatt sajogni kezd a kis husdarab, mit az emberek szívnek neveznek; majd leteszi a pénzes kosarat, tarka festőkendőthuzelőzsebéből, sazzal igyekszik letörülni a szemeibe lopódzott könnyeket.

— Szándi, Szándi! (Alexandra rövidítése) hát ismét sirsz?

A megszólított felemelte királynői fejét.

Milyen arcz, milyen tekintet! Egy madonaarcz, mely lebüvöl; angyali szépség, mely előtt imára kulcsolhatod kezedet. Dús éjhaja körül övedzi márvány arczát, lelkes szemei, mikben egy egész világ van, bánatosan tekintenek a jó öregre, s hogy megnyugtassa, keskeny ajaka mosolyra nyil, s szemei forró könnyein átszűrődik az erőltetett derü.

— Szándi, édes gyermekem! . . .

S annak az egyszerű kalmárnak, ki éjjel-nappal összeád s kivon, ki minden pillanatát nehéz munkában tölti el, a megszólításnál úgy reszket a hangja.

— Nem atyám, nem sirok!

Azt mondja nem sír, pedig az arczán végig gördülő könnyük az ellenkezőt bizonyítják.

— Ne sírj, vigasztalódjál, látod, ma is mennyi bevételünk volt, Isten áldása van munkánkon, s ez mind a tied.

Oda ül mellé, érdes kezeivel végig símogatja selyem haját, s úgy vigasztalja, biztatgatja a leányt, pedig az ő szíve is majd megreped bánatában.

— Ne hitessük magunkat atyám, az én jegyesem Sándor, bizonyára már ott fenn a magasban vár reám, és én nem hagyom soká várni.

— Szerencsecsillagunk letűnt, s kik bátorságukkal nem sokkal előbb még bámulatra ragadták az egész világot, azok ma az éj leple alatt nyomorultan bujdokolnak; kiknek villogó kardja réme volt az ellenségnek, azok egy része ma már sötét börtön fenekén álmadozik az elveszett szabadságról, dicsőségről! pedig míg Athén a tudomány s művészetért, a frank a glóriáért, az angol a jólét- és kényelemért szereti a szabadságot, addig mi imádtuk azt, magáért a — szabadságért, s mi — e maroknyi kis nép — több vért ontott már érte, mint az egész világ!

Mikor így beszélt az a leány, kit a faliusiak görögnek tartottak, de ki magát magyarnak vallotta; szépsége meghatványozó-

dott s szemeiben olyan tulvilági fény tündökölt.

Az öreg Demeter gazda addig hallgatta a szép beszédet, míg elérzékenyült s csendesen zokogott, most már nem a maguk sorsán, hanem a közös anya — Magyarország sorsán.

— Ne sírj atyám, — felvirad még a szabadság hajnala, s felszárad a milliók könnye! Imádkozzunk atyám.

Miatyánk Isten — —

Az ablakot megkopogtatták.

— Ki az?

— Én vagyok Demeter gazda: Csimbókos Varga János, a rét szomszédja. Keljen fel nyissa ki az ajtót. Nagy baj van ám! ... Jönnek a muszkák, hogy az Isten akár hova tegye őket! három menekültet üldöznek. Hozza azt a kulcsot szaporán, esztán símogassa meg őket szörmentében, az ur úgy is tud muszkául! ...

— Vak apád! ne hadarj már annyit össze, tud az ördög muszkául, az apám sem tudott! Na, forduljanak kentek a bótajtóhoz.

A bótajtó felnyilt, s azon három különböző pórias öltözetű ember lépett az öreg görög szatócs boltjába.

Az öreg Demeter váltig biztatta őket, hogy ne féljenek, jó helyen vannak, majd elbánik már ő azokkal az ugorkaevőkkel.

— Siessünk csak erre egyenesen. No, hát ön fiatal ember, miért nem mozdul?

Ekkor már Szándi is kijött elébök. Végig tekintett a megszólítottan s amint gyöngéden megfogta kezét, az meg reszketett az övében.

— Az istenért, ön meg van sebesülve! Támaszkodjek csak rám, így, így!

A lány elfeledte már a maga bánatát, s a más életéért remegett.

Az öreg görögről csak úgy csurgott a verejték.

— Na! na! csak csendesen barátom. Támaszkodjek Szándimra, úgy! úgy! csak menjenek.

Mikor Szándi a pinczekulcscsal visszatért, az öreg arcza is felderült s úgy mosolygott a bajusza alá.

— A 30 akósba tetted őket? Na jó, jöhetnek már!

Jöttek is. A trombita harsogása, a nehéz lovak járása, a vad szitkozódás már messziről hallatszott.

A lány arcára a vallásosság ihlete szállt. Összetette kezeit, szűz Mária elé borult, szép arcza átszellemült, lágy Aeol hárfa hangja megcsendült, s eredeti görög nyelven atyja bariton kísérete mellett énekelte azt a szent zsolozsmát, melynek dallama elbájol, elfeledteti a földi kint, s oda emel bennünket az Úr közelébe.

„Szószon kirie ton láonszu

Keevlogiszen tin kliranomiánszu“*)

Az öreg Csimbokos Vargát is, ki egy sarokba várta a muszkát, szintén elragadta a szent ihlet. Református létére térdre borult, vetette a keresztekét, s a zsolozsmába az ő segítő mély dudolása is bele vegyült.

Az ajtó nagy zajjal felszakadt s elől belépett egy tagba szakadt kozák, utánna a többi.

*) Szabadítsd meg uram a te népedet,
És mentsd meg örökségedet.

Ch. M.

Az öreg görög, leányostól annyira belemerült az énekbe, hogy a bejöttéket észre sem látszának venni.

Varga uram is úgy tett, mint a ki se lát se hall, csak dudolt bele a görög énekbe erősen, mintha ő lett volna a cantus praeses. — Pedig egy szót sem értett az egészből.

S mi történt ?

A vallásos oroszok észre véve a falon a szent képeket, hallva az ismert dallamu éneket, látva az ájtatoskodókat, térdre borultak, s most már egy erős kar énekelte :

„Szószon kirie ton láonszu,
Keevlogiszen tin kliran miánszu.“

A zsolozsma elhangzott. Száncsi megdicsőült arczzal kelt fel a Mária képe elől ; az öreg görög nyájasan fogott kezét a muszkákkal, míg Varga uram zavarában hajcsimbókjait simogató.

A muszkák látva, hogy itt a testvérnél menekülteket nem kereshetnek, a házi gazda szives marasztalása daczára, csendben eltávoztak.

Mikor az ajtó bezáródott utánok, mikor

lovaik dübörgése már messze hangzott Varga uram még egy párszor végig simitá csimbókjait, megköszöörülte torkát, fontos léptekkel oda ment Szándi elé, megfogta a leány puha, kis fehér kezét s egy nehéz könycsepp gördült végig barázdás arczán.

— Szándi leány asszony, áldja meg az Isten érette, a mit tett! . . . Az én szám nem érintette még fehér cseléd kezét, pedig kenyeremnek javát már megettem. Engedje meg hát, hogy én a vén Varga, megcsókolhassam azt!

Az öreg paraszt egészen belefáradt nagy diktiójába.

Megfogta a leány kezét, úgy hogy Szándi egy gyenge sziszzenést nem fojthattott el, s ellenkezése daczára egy csattanós csókot nyomot rá. Egy csókot, mely érthetőbben beszélt minden ékes szállásnál; egy csókot, mely telve volt odaadó hálával. . . .

Még egyszer köszönöm! Áldja meg az Isten érette!

— Ugyan ne hálálkodjék már, vágott közbe az öreg görög. Van is miért! Vagy

talán azt hiszi, hogy azaz ide szakadt görög, nem tudja szeretni, megbecsülni azt a földet, mely neki kenyeret ad, s melynek levegőjét szívja? Menjjen Varga uram szaporán a pinczébe, itt a kulcs, azt a hordót, a melyre veres krétával az van írva »érmelléki 30 akó« nyissa ki, a hátsó fenekénél, hozza fel azokat a szegény fiukat. Te pedig Szándi láss a konyha után, ne legyen itt ma szükség semmiben!

Kis idő múlva hozta Varga uram a me- nekülteket. — Egyet karján vezetett.

— Enyje be jó hordója van szomszéd uram, ki van az csinálva akár egy ház. Hanem egy kis baj akadt. Az öcsém uram a mellén, — itt la, — nagyon vérzik, doktor kék neki, ha volna; de nincs mert a falu kirurgusa, az öreg Hajgató Dániel még most is a kis rét lánjain bujkál, mert hát fél a muszkától. Tyü ecsém! a ki lelke van, csak támaszkodják a vállamra, mert már iziben leesik a lábáról.

Valóban úgy is volt: Az ifju a sok vérvesztés következtében egészen elgyengült,

lábai ingadoztak, ajka elhalványult s csak szemében égett valami földöntúli boldogság fénye.

Demeter gazda és Szándi segítségére siettek az ifjunak. A leány a lámpa fényénél egy pillantást vetett rá; e perczen egész testében megrázkódva ajkát egy velőt rázó sikoltás hagyta el.

Sándor! édes Sándorom!!! s e szavakkal elájult.

A véletlen öröm is úgy árthat mint a csapás. Nem csak a fájdalomnak, az örömek is megvannak a maga könnyüi.

A leány a sebesültben elvesztettnek hitt jegyesét találta fel.

* * *

Csak kevés mondani valóm van még. A hit, remény, szeretet a két szerető szívnek visszaadta az életet. Csakhamar egybekeltek. Varga uram is ott volt a lakadalmon. Ő örült legjobban boldogságukon.

A Demeter szatócs boltja ma már fényes üzlet, a firma szeplőtlen becsületét a vő jól megőrizte. Sokszor, mikor nyári esté-

ken a boltajtó előtt ülnek s felelevenítik a multakat, az öreg Varga, kinek csimbókjai ma már egész fehérek, de ki öregsége daczára még sűrűn ellátogat oda, gyakran mondja :

»Szegény Demeter gazda, be kár, hogy olyan hamar elment deszkát árulni, hogy az Isten nyugtassa meg haló földjében!«

Őszi napsugár.

Igy ni! Végre tehát készen volnánk! Mondhatom, pesti segéd koromban sem néztem ki jobban! Anzugom nem hiába hogy méregdrága volt; de kifogástalan is...

Az évek számát eláruló fehér hajszálakat sikerült megbarnitnom, — ismét fiatalon nézek ki. Kráglim, manchettám kitűnő vasalónőről tanuskodik; topányom csinos, egészen dandys. — Igaz ugyan, hogy egy kissé nyomja a fagyos bütykömet, — na de mit nem képes az ember eltűrni egy szép leány kedvéért? mindent kérem, mindent! Magamról tudom!...

Igazán meg vagyok magammal elégedve. Nellikénél a siker most már bizonyos, legalább

félig, mert én már akarom... Hm!... Hm!
... milyen furcsa, mikor az ember öregségére
bolondul meg!... tehát mit tehetek egyebet?
Eddig nem értem rá szerelmes lenni, el voltam
foglalva üzletemmel, vagyongyűjtéssel; de most
már hála Istennek elég van! Van minden, csak
asszony hiányzik. De asszonyt hozok a házhoz,
üzletem jó hírnevére mondom, asszonyt, szépet,
gyönyörűt!... Kényelmes otthont teremtek
számára, s minden évben egyszer, István ki-
rálykor felviszem Budapestre. Fel én, hadd
örüljön! Megszerzek számára minden kényel-
met, a tenyeremen hordom, ő meg ezért meg-
becsül. Ugy! ugy! megbecsül... Boldogok le-
szünk s pár év múlva talán már olyan kis
pöszke nebulókat lovagoltatok térdemen. Igen!
Igen! Kereskedőnek, becsületes kereskedők-
nek nevelem őket, s a Vass-czég hiresebb lesz,
mint a milyen ma.

Ilyen formán beszélgetett magában a tü-
kör előtt Vass Gábor ur, a »Vastuskó«-hoz
czimzett fűszerkereskedés érdemes főnöke.
Az asszony említésénél fel-felvillant nagy fe-
kete szeme s bozontos bajuszát ilyenkor olyan

megelégedetten simitá félre, mintha azt mondta volna »félre bajusz, csókot kapsz ma!«

Még egy kaczer pillantást vetett tükrébe, — mire nem képes az öreg legény is, ha szerelmes — rikitó színü keztyüit felerőszakolta erős kezére, markába vette elefántcsontos ünnepi sétapálcáját, kihúzta kezelőit, s mint kinek rendjén áll a szénája, imádottjához, Nellikehez indult, füttyörészve.

Hogy ki volt ez a Nellike, hol szeretett bele Vass ur? — alább megmondjuk — itt csak azt jegyezzük meg, hogy ha egy 60 éves férfi szive a régóta pislogó zsarátnokból egyszerre csak lángra gyulad, azon bizony nem csodálkozik senki.

Egy 80 éves nőtől valaki azt kérdezte: »Képes volna-e még szeretni?« — mire az ajkbigygyesztve sértődötten felelé: »Azt tőlem idősebbtől kérjje.«

Nos tehát, ha egy 80 éves edzett szív így gondolkozik, hogyne jöhetett volna hát kedve Vass urnak mögnősülni; hisz 80 és 60 közt 20 év különbség van. Hány perczenttel

erősebben doboghatott hát szive az említett nőnél! . . .

Mikor Vass Gábor ur először rájött arra a vakmerő gondolatra, hogy megnősül, hogy talán mégse kellene ily árván, asszony nélkül lemorzsolni az életet, bizony-bizony még maga is megijedt. Asszonyt hozni, a ki kiverje eddigi szokásaiból; ki felforgassa az egész házat, ki megrontsa eddigi csendes magányát, s talán még vele, a férjjel is éreztesse hatalmát? Bizony meghökkent s nagyon megfontolásra méltónak tartotta e lépését. Az eredmény azonban végre is csak az volt, hogy mégis csak jó lesz az asszony a háznál. Hisz nem mindenik olyan házsártos, mint Bacsó kollegájának neje, ki járom alá hajtja a szegény férj fejét s megfosztja akaratától; hisz gyengéd, szeretetre méltó nők is vannak. Kundschaftjai között is nem egyet ismer ilyet. Hátha ő is szert tehet egy ilyenre? Hm, — de hol?

Jobb keze erős mutató ujját rányomta homloka közepére, szemöldeit összehuzta s úgy tett mint mikor gondolkozni szokott az ember,

Hogy Vass urnak jó gondolatai lehettek, megmutatta az eredmény. Örömeben felkiáltott, a kit szeretett, megtalálta. Vak volt eddig vagy mi, hogy nem vette észre azt a gyengéd vonzalmat, melylyel irányában Nellike, az özvegy kapitányné szemfénye viselkedik. Pedig észre vehette volna; hisz akárhányszor jött be boltjába, mindig csak tőle vásárolt s nem a segédektől, s távozásakor olyan lágyan, édesen tudta mondani »alászolgája Vass ur, jó napot!«

Ez lesz a feleségem vagy senki — gondolá a fűszeres — s ezt olyan erős elhatározással mondta, mintha a visszatérésre már gondolni sem lehetne. Olyan elszántan, olyan határozottan ejtette ki ezt az »ez lesz a feleségem vagy senki« mondást, mint ama nagy hadvezér, mikor a Rubicont átlépte, hogy »alea jacta est.«

De most már itt az ideje, hogy megmondjuk, hogy voltaképen ki volt hát az a sokat emlegetett Nellike?

Nellike egy nyugalmazott kapitánynak bájait hullató egyetlen leánya volt. Olyan

szépség, kinél a multból még maradt némi emlék, de a mely már fiatalabb sziveket nem képes gyorsabb lüktetésre birni. Atyja valamikor gazdag volt ; a kis Nellit kényelemben nevelték, s felnőtt korában az őt körül-dongó gavallérok sem hiányoztak. De ez ma már mind csak emlék. Az évek elrepültek Nellikétől valamint a gavallérok is.

Talán nagyon válógatós volt ? Lehet, nem feszegetjük a dolgot. Nellike jól tudta, hogy szegényen s években gazdagon már nehéz mesterség a férjhezmenés. Ezt szomoruan tapasztalta ; de hát ő nem az a leány volt, ki olyan hamar le tudott volna mondani kedvencz eszméjéről. — Tudta, hogy akad még valaki az ő karján, meg volt győződve, hogy talál még halandót, kit bájai lebilincselnek. Vass urat gondolta ilyennek, ő rá vetette ki a horgot, s a mint láttuk, nem eredménytelenül. A lágyan ellenállhatatlanul kiejtett »alázatos szolgája, jó napot Vass ur« nem maradt eredménytelenül.

Nellike örömmel tapasztalá, hogy a »Vastuskó« érdemes főnöke hova-tovább szivesebb

hozzá. — Hogy dobogott, repesett örömében a szíve, mikor annak az erős maroknak gyenge szorítását érzé; hogy 'kipirult halvány arcza, mikor a fűszeres egész ártatlanul, olyan erősen szinezett bókot mondott neki, . . .

De hát még Vass ur! Mikor azt tapasztalta, hogy a leány csakugyan vonzódik hozzá, egészen kijött a sodrából, mit legjobban bizonyít azon, nem egyszer felmerült eset, hogy az érdemes főnök ur fekete kávé helyett lisztet mért, s hogy egy husz krajczárosból 4 frt 80 krajczárt adott vissza nem egyszer.

A segédek csak bámulták az érdemes főnököt, nem tudták, mi baja lehet.

A főnök ur pedig csak folytatta a zavart, s úgy-úgy elpirult 60 éves arcza, mikor a kundschaftok nevetve figyelmeztették, hogy »én rumot kértem s nem mustárt, Vass ur.«

Nem bánta már Vass ur, akármit kértek. — Adott ő össze-vissza mindent. Csak azt a pillanatot várta nehezen, mikor Nellike bevásárlásait szokta tenni. Hogy törte magát, hogy ő szolgálhassa ki, szeretett volna mindig körében lenni.

Az előrelátó leány észrevette ezt, s vásárlásait igyekezett minél lassabban elvégezni. Annyi venni valója volt mindig

Igy állottak a dolgok, mikor végre elhatározta magát Vass ur, hogy Nellike kezét megkéri. Bátorsága egészen Nellikéék kapujáig jól tartotta magát. Itt azonban alábbhagyott; a fütyörészés elhalt ajakán, s homlokára komor felhők vonultak. Nagy lépést volt teendő, nem csoda, ha kissé szurkolt... De Vass ur nem azért volt erélyes férfiú, hogy e pillanatnyi kellemetlen érzést le ne tudta volna győzni.

Belépett a kapun. Az üveges gangon még egyszer megállott, vastag bajuszát lesimítá, kezelőjét kihuzta, mosolyt csalt ajkára s szerény kopogás után belépett az édenkertbe.

Nellike egyedül volt otthon. A látogatást Vass ur elejtett szavaiból előre gyanítá. El volt készülve mindenre.

Ahányféle szépítőszert csak árultak a budapesti király-utczai híres patikában, azokból mindből használt valamit. Ehhez járult még elragadó pongyolája . . .

Vass urat szembe ültette magával.

Az erősen kivágott ruha a női bájak legszebbikét engedé látni a férj-candidátusnak, mi nem is tévesztette el hatását!.. S mikor Vass ur annyi kellemtől részegen, pírulva lesüté szemeit, hogy vérteljes szivét, a hanyagul egymásra rakott csinos lábak csaknem elvették eszét!...

A leány észrevette a hatást. Számított rá, s nem csalódott...

Vass ur pedig egészen megfélekedett jövedele céljáról. Szemei elhomályosultak, nem látott már semmit, csak a hullámzó keblet, s a vakító fehérségü harisnyát.

Talán mondtuk is már, hogy Vass urnak erős fantáziája volt. Ne csodálkozzunk tehát, ha képzeletében ma elragadó idomu bokákat is látott, a mi Nellike kegyelméből csakugyan úgy is volt.

De nincs oly hosszú, minek vége nem volna. Így gondolkozhatott Vass ur is; mert véget szakítva a gyönyörködésnek, rátért a tárgyira s remegő hangon megszólalt.

— Kisasszony, én szeretem, imádom ke-

gyedet, mondja, akar-e nőm, az én kis feleségem lenni?

— De Vass ur, egészen — — —

— Ne, ne szakítson kérem félbe, hallgassa meg egy bohó öreg ember kérését, ki rabszolgája lesz kegyednek, ki minden gondolatait el-lesendi, ki tenyerén fogja hordozni.

Nellike előbb csak vonakodott, de kipirult arcza, hullámozó keble és nyugtot nem találó lábai azt engedék következtetni, hogy az ő szivecskéjét is nem mindennapi, talán soha nem tapasztalt, kellemes érzés járja át...

Vass ur valóságos aranyszáju lett. Azzá tette a szerelem. . . . S mikor a lány vonakodásával még jobban feltüzelé, megfélelkezve mindenről, megragadta a leány kezét, majd lábai elé borult, átölelte a vakító fehérségű harisnyás lábakat, s elfogultan csókolgató ruhája fodrait. . . .

A számító leány elérkezettnek látta a pillanatot a kifejléshez. Lehajolt imádójához, átkarolta nyakát, s megcsókolta homlokát.

Vass ur testét, lelkét erre valami dele-

jes folyam járta át; ott égett a tüzes csók — a szerelem első rózsája — homlokán. Keblére ölelte a piruló hajadont. . . . Boldog volt mindkettő, csak úgy reszkettek belé! . . .

Igy tarták egymást átölelve, csókba fullasztva, midőn az ajtó csendesen megnyílt, s belépett Nellike anyja.

Sajátságos, hogy a mamák rendszeren csak a kifejlődésre érkeznek meg! . . .

A leány, mint megijedt őz, menekülni akart az ölelő karok közül, de Vass ur megakadályozta. »Mit, hadd tudja az egész világ, hogy mi szeretjük egymást« — szóla, megnyugtatta a kis galambot s azonnal megkérte kezét anyjától.

A válasz kedvező volt.

Az eljegyzés rövid időn megtörtént.

Most már szabadon látogatható Nellikéjét s szedegetheté méz-édes ajkairól a szerelem csókjait. . . .

Egy látogatás alkalmával jegyesénél egy 30—40 év körüli férfit talált, kit Nellike rokonának mutatott be. A fiatal rokon, valami fővárosi alantas hivatalnok lehetett. Szívesen

fogadta, rokonul keblére ölelte, s nem egyszer elvitte magához, hogy a »Vass tuskó«-t — kitünő pálinkáival megtraktálja. A rokon nagyon értett az iváshoz, miről szomorú tanúságot tehetnek Vass ur üres flaskói. De a boldog vőlegény nem sajnálta ezt. Hogyis, mikor leendő rokonának adta! . . .

Vass ur azt kezdé tapasztalni, hogy az új rokon Nellikével nagyon bizalmas lábon áll. Gyanakodni kezdett s ezzel eltűnt az igazi boldogság. A féltékenység kigyója kezdé marczangolni keblét. Majd ismét megvigasztalódott. Milyen kishitű vagyok — gondolá — gyanusítani merem a legártatlanabb szívet, hogyis tehettem ezt, hányszor megesküdt!

Egy újabb látogatásakor, már éppen be akart lépni a szobába, midőn nagy zaj üté meg füleit. Hallgatódzott.

— Ugyan anyám, csak nem fogsz e kicsiségből lelkiismereti ügyet csinálni? — ott hagyom a faképnél; paprikáját, borsát hadd árulja továbbra is maga! Vass ur keblét e szavak hallatára olyan fájdalmas érzés fogta el. Nem akart hinni füleinek.

— Ugy van, Nellinek igaza van — hal-
latszék az új rokon hangja — sohse cziva-
kodjanak ezen a vén bolondon.

— Mit, én vén bolond? — paprika,
borsával? Huh! kigyó, vipera!
megölted szívemet! Szemeim kinyil-
tak, nem vagy méltó szerelmemre!

Ezeket a szavakat Vass ur már a szo-
bában mondá.

A megcsalatott kebel tulajdonosa még
egyideig toporzikált elkeseredésében, s végre
is, jobb hiányában ott hagyta őket.

Gunyos kaczajukat még az udvaron is
hallotta.

— — — — —

Négy hét múlva Nellike férjhez ment.

De nem lett boldog, mert a férj —
mint a rossz nyelvek beszélnek — részeges
volt, s Vass ur imádottját, kit ő egykor te-
nyerén hordani ígért — még meg is vere-
gette.

Neveletlen férj!

A hűtlen nő erősen bűnhődött.

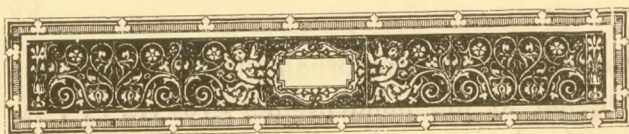
Vass ur eleinte nagyon szívére vette a

csapást. Olyan szomoruan üldögélt boltjában. De hát az idő mindent meggyógyít. . . . Az ő sebe is behegedt. S ha néha-néha rátérünk a multra, olyan vidáman mosolygó ajkkal mondja :

De nagy bolond is voltam én, szerelmes lettem 60 éves létemre! De hála Istennek ez is csak olyan volt, mint az őszi napsugár; csak kevés időre süt ki s melegít, hogy ismét eltűnjék. . . . Igaz-e öcsém?

— Tökéletesen!

Az üzlet ma is jól megy, a »Vastuskó«-hoz czimzett firma főnöke tiszteletnek örvend. Ma már nem téveszti özsze a »sót a paprikával« ; nincs rá oka!

Bürgözdí Flóriánné férje.

Egy darab tragikomédia az életből.

I.

Tévedések kikerülése céljából előre kijelentem, hogy e pipotya ember Bürgözdí Flórián volt, kit kartársai röviden csak Flórinak neveztek.

Ügyvéd volt szegény! . . .

E jelzöt azért használom, mert nem szorulván bele e pályához megkivántató geniálitás, — mi mai időben többnyire keményszi-
vűségben és kapzsiságban nyilvánul, — nem arravaló ember volt, — lévén neki olyan jó szive, hogy együtt sírt-zokogott a végrehajtást szenvedettel.

Egyszóval, nem mai időbe való ügyvéd volt.

Mikor a négy X-et sok sirás-rivás után valahogy lemorzsolta s csinos vagyont gyűjtött, arra a vakmerő gondolatra vetemedett, hogy megnősül.

Tisztelet erős elhatározásának, szándéka testté lön, s barátai állításaként elkövette a legnagyobb bolondságot, hogy t. i. megnősült.

Hogy a házas élet ilyen sarkalatos ostobaság volna, én ugyan feltétlenül nem hiszem, — de ha e kasztbeliek állítása hitelt érdemel, — már pedig sokan, egyöntetűen mondják, — úgy mégis kell lenni valaminek a dologban.

Sajátságos! Mig a fiatal ember Hymen rózsalánczait nem ismeri, óhaja netovábbját egy szeretetreméltó kis feleség képezi, s ha már egyszer »intra dominium« van, szabadulni szeretne tőle, nehezelvén a rabszolgai lánczokat. (Én azt hiszem, hogy csak egy kis töredék).

Röviden: olyan forma lehet biz a házások sorsa, — már a mint én elbeszélések után

ismerem, a milyen az ostromlott váré: a bent-lévők ki, a kint lévők pedig be szeretnének jutni.

Hogy a hasonlat nem sántit, bizonyítja évszázados multja.

Azon állításomat, hogy a házaselet csak a férjek kis töredéke előtt lehet ostobaság, igazolja Flóri barátunk nősülése is.

Hát csak Flóri barátunk cselekedett okosan, mikor megnősült? — kérdi talán egyik-másik kötekedni szerető olvasó.

Nem biz az! Hanem hát Flóri, kit valamikor Blumenkrancznak hívtak, német származásu volt. Már pedig némely természettudós állítása szerint a németeknél az ész csak 36 éves korban jön meg s a 46 év elteltével már el is megy, s így a normalis kor csak a 10 év; nos, — Bürgözdiné tek. asszony férje még nem haladta túl a 46 évet, így hát az én következtetésem, hogy t. i. ő okos cselekedetet vitt véghez, mikor megnősült, — helyes bázison nyugszik.

És most már, miután beigazoltatott, hogy a házasság még sem olyan sarkalatos ostoba-

ság, mint a milyenek némelyek tartják : ösmerkedjünk meg Bürgözdi Flóriánne tekintetes asszony férjével és magával ömagyságával.

Pro primo : a tekintetes asszony.

Képzelden magának az olvasó egy közép-termetü, molett nőt, se szökét, se barnát, hanem olyan határozatlan színüt, szépen fejlett idomokkal, villogó szemekkel, s mosolygó ajkkal, ha t. i. nem férjével, hanem valamelyik barátjával beszél s elötte álland — ö.

A mi a tekintetes urat illeti, az ö szine már egészen határozott. Se szöke, se barna, hanem olyan, mint a suviksz : tehát fekete. Némelyek ugyan nem tartják e czigányos szint — a mérsékelt égalj alatt valami bájolónak, — minek oka szerintem csupán ritkaságában rejlik. Hogy orra, füle, haja stb. stb. milyen volt ? azt nem irom le, csupán annyit jegyzek még meg, hogy a 7 szépségből vajmi kevés osztályrésze volt.

Bájaival különben megvolt elégedve, azal vigasztalódván, hogy a férfi, ha az ördögnél valamicskével szebb — az már elég.

Hogy azt a szép asszonyt, ki e mellett

még gazdag is volt, mi indok vezette arra, hogy e nem éppen Adonis oldalbordája legyen? azt megmagyarázni magam sem tudom; de nem is igyekszem, jól tudván azt, hogy a nők szeszélyei végzetlenek . . .

A mézeshetek a körülményekhez képest elég boldogan folytak le. Flóri annyira belejött a svungba, hogy az ebédnél örökösen neje poharából ivott; sőt az a szerencsétlenség is megesejt rajta, hogy a mézes reggelek pillanataiban megfélekedve tárgyalásáról, — szerencsésen — elmakacsoltatott. De hiába! Kedélyes volt nagyon. Csókolta, ölelte oldalbordáját, míg végre arra a meggyőződésre jutott ő is, hogy nincs olyan édes csók, melynek el ne menne az íze; nincs olyan forró ölelés, mely végre terhesse ne válják.

Elmult egy elmult két hónap, s a tek. asszony szomoruan tapasztalá, hogy férje már nem akar ott reggelizni vele hol eddig; csókja már nem kellenek, egyszóval már nem kedélyeskedik, a jó étel és italon kívül mi sem érdekli, szabad idejét házon kívül tölti, s a milegborzasztóbb már — komót sapkát visel.

Brr! komótsapkát! . . .

A fiatal férjek nem is képzelik, milyen rosszul néznek ki benne. De ha már nem bírnak ennek tudatával, legalább kérdenék meg nejeiket.

A tek. asszony kérdés nélkül is figyelmeztette férjét e hátrányára, s az az elbizakodott ember, Isten földi helytartója nem hogy engedett volna neje óhajának, hogy t. i. ne viseljen komótsapkát, hanem még ráadásul ki is nevette érette.

A kis menyecske egy ideig csak búsult, búsult, sirt-zokogott. S mikor látta, hogy már ez sem használ, bosszura gondolt. Igen bosszura, mely oly édes, oly boldogító.

Ha te ugy, én is ugy, — gondolá! actio, reactiót szül. Legyen, te akartad így! . .

Ha nem érdeklődöl irántam, én is közönyös leszek; ha te elhanyagolsz, én meg másutt keresek kárpótlást.

És ugy történt.

A mulattató csakhamar megkerült. Biri Boldizsár személyében.

A szép asszony elvetette a koczkát s a visszatérésre többé nem gondolt.

S mind ennek az a szerencsétlen komót sapka volt az oka.

II.

Hogy ki volt ez a Biri Boldizsár, ez az irigylésre méltó szerencsefi, kinek a sors azt tette kötelességévé, hogy ő nagyságát mulattassa? — mindjárt megmondom.

E szerencsés csillagzat alatt született fiatal ember Bürgözdi Flóriánné férjének az ügyvédbojtárja volt, kinek a periratok s keresetek gyártásán kívül tárgyalások, foglalásokkal stb. stb. kellett volna foglalkoznia.

Egészséges, robustus, kevésbeszédű ember volt, kire a tekintetes ur nyugodtan bízhatta irodáját fiatal nejével együtt. Ő ugyan nem tett kárt egyikben sem. Hivatalos dolgai végeztével, t. i. déli 12, vagy esteli 6 órakor még szóközepén is abbahagyta az írást, bezárta az irodát s a kulcsot szó nélkül átadva princzipálisnéjának — távozott. Beszédbe ereszkedni nem szokott vele soha.

Ezen az emberen akadtak meg ő nagyságának szemei. Feltűnt előtte annak férfias termete, kellemes bariton hangja, tömött gesztenyeszín bajusza, elhatározta, hogy meghódítja ez embert.

Csakhogy ez nem ment ám olyan könnyen, mint előre gondolá.

Jah! az édes mosolyok, csábító tekintetek nem mindenkor s mindenkinél teszik meg a kívánt sikert.

Az első roham sikertelen maradt; de ez nem akadályozá őt abban, hogy a másodikat meg ne kísérelje. A hódítás időpontját este határozta. Férje nem volt honn s úgy okoskodott, hogy majd az irodakulcs átadásakor ereszkedik vele szóba.

Téli este volt. Az Eolus által oduikból kibocsájtott szelek süvöltve futottak végig a keskeny utcákon; erősen fagyott, s a dermedt hideg szeszélyes alakokat rajzolt az ablakok tábláira.

Kellemes ellentéte ennek ő nagysága boudoirja, hol édes illat-árral saturált meleg terjeng szét. Künn vihar, benn is vihar — a

szép asszony szívében. Valami bántja, kínozza. Elmerengve ül a fotelben, lámpáját szándékosan nem csavarta fel, s a szobát csak a kandallóban lobogó tűz világítja meg. A nagy inga óra 4 vékonyat, majd 6 vastagot üt.

Esti 6 óra.

A szép asszony megrezzen, belepillant tükrébe, arczára gyenge pír vonul s szemében a győzelem biztos sugara lobban fel.

Biri Boldozsár nehézkes léptei már halatszanak a gangon.

Kaczér helyzetet foglal el, ajkára mosolyt csal, úgy várja a bajuszos zsákmányt.

Jöhetsz már.

A »szabad« — szóra belépett Biri ur. Köszönni nem köszönt, legalább ő nagysága nem hallotta. Modorosan meghajtotta magát, a kulcsot letette az asztalra s a nélkül, hogy a princípálisnéra ránézett volna, — megfordult, hogy távozzék.

— Biri ur, ha sziveskednék egy pár percze még maradni, — szólt lágyan az

urnő, — férjem távollétében egy jogi kérdésben szeretném ismerni nézetét.

A szakértő a nem várt nyájas kérdésre meghökkent.

— Nem lehetne annak a kérdésnek tárgyalását az ügyvéd ur hazaérkeztéig függőben tartani ?

— Nem! Igen fontos! Kérem maradjon! Üljön le.

— A lámpát nem parancsolja, hogy feljebb srófoljam ? Sötét van.

— Nem. —

Biri ur leült a kimutatott helyre, a főnöknével szemben, hallgatta kedves csevegését, s csak néha-néha szakította félbe egy-egy igennel vagy nemmel.

Az idő gyorsan telt, repült. Az óra hetet ütött.

— Már 7 óra! Bocsánatot kérek men-
nem kell, okvetlenül.

— Hová ? Talán légyottja van, hogy
ugy siet ?

— Hogy tetszett mondani ?

— Légyott! — —

— Légyottot tetszett mondani?!

— Igen! igen!! hát mi van abban olyan különös?

— He, he, he! nincs bizon nekem.

— Hát hova siet olyan nagyon?

— Hát — hát — vacsorálni. Háziaszszonyom pont 7 órakor tálal s ha nem vagyok honn, asztaltársaim az ösztövére auflagokat elhalásszák előlem.

— Ah! hát csak ez a baj? — hisz ezen könnyen segíthetünk. Itt marad vacsorára, az én vendégem lesz s ez alatt a jogi kérdésről is nyugodtan beszélhetünk.

— Az ám, erről meg is feledkeztem.

— Nos, itt marad?

— Mit gondol kérem, az ügyvéd ur távollétében? engedelmet kérek, azt nem tehetem.

— Ha, ha, ha! Biri ur, csak nem gondolja, hogy elakarom csábitani. De hát nem helyettese-e ön főnökének, nem kötelessége-e őt távollétében pótolni?

— Erről meg is feledkeztem. Igaz ugyan,

hogy csak déli 12, és esti 6 óráig vagyok helyettese, eddig lévén fizetve, de hát becsületből is tesz valamit az ember. — Itt maradok.

— Derék! ne féljen semmit, a mi a külön fizetést illeti, nem fogok rólla megfélelkezni . . .

A mi Bódi barátunk minden egyszerűsége mellett is belátott a szépasszony szívébe s jól esett neki az a tudat, hogy ilyen előkelő nő akarja hálójába keríteni.

— Most már, ha úgy tetszik, beszéljünk a jogi kérdésről.

— Mindjárt? Mindjárt. Most már csak nem siet? Ön szivaroz ugy-e?

— Igenis, — veszemre! — sokba kerül kérem, nagyon sokba . . .

— Na gyujtson hát rá.

A vendég rágyujtott.

— Jó? Férjem attól a szép asszonykától kapta, kit férjétől elválasztott.

— Igen? Tudom, az szép per volt, nagyon érdekes episodokkal. A férj elhanyagolta nejét, s a nélkülözött másutt keresett szórakozást. Én csináltam benne mindent.

Hm! jó szivar, kár hogy nem válhatik az asszony ismét.

— Szeretné?

— Meghiszem azt!

— A szivart vagy az asszonyt?

— A szivart! a szivart!

— Ön tréfál kedves Bódi, nemde?

— Meghiszem azt, azaz hogy bocsánatot kérek, én nem tréfálok, pláne ilyen komoly ügyben, hanem hát e kifejezés használata szokásos nálam.

Az inas három karu gyertyatartót hozott be s jelenté, hogy tálalva van.

— Nyujtsa karját Bíri ur, menjünk.

Leültek. A háziasszony az erdélyi Rizling és Leánykát fáradhatlanul töltögette a vendég poharába, mi használt is; mert az hova-tovább beszédessé lett.

— Mondja csak, mit tart ön kormányunk szivósságáról s az ellenzék széthuzásáról. Szokott ön lapot olvasni?

— Meghiszem azt!

— S melyiket olvassa legszivesebben?

— He, he, he! az — étlapot!

— S milyen párti ön?

— Halálig — vacsora párti.

— Ah derék! hisz ön nagyon szellemes ember!

— Meghiszem azt!

A vendég szerencsésen becsípett s távoztakor 3-szor is megcsókolta a szépasszony kezét.

Ő nagysága sokáig nem tudott elaludni, örökösen vendégével foglalkozott. Bárdolatlan, egyszerű ember, — gondolá, — de szép és férfias, s birnom kell őt, enyémnek kell lennie egészen.

Lám, az asszonyok milyen könnyen hátróznak a férfi sorsa felett. Annyira elbizakodnak bájaikban, hogy a másik fél megkérdését szükségesnek sem tartják.

Végre elaludt. Azt álmodta, hogy Biri tērden állva esdekelt szerelméért s ő a porból karjaiba emelte.

Nem így Biri ur. Az ő álma izgatott volt annyira, hogy kétizben is kiakart ugrani ágyából. Örökösen princzipálisát látta, amint a végrehajtási eljárást fejéhez akarta vágni.

Szaladt volna, de nem tudott; felakarta világosítani főnökét, de nem volt képes egy hangot sem kiejteni.

Boldog asszony! . . .

Szegény Biri Boldizsár! . . .

III.

A tekintetes ur a végrehajtásról szerencsésen haza került. Bár ne jött volna! Nejét bánatosan, sírva találta.

Szegény asszonyka! Szemei a sok sírás-tól egészen vörösek voltak, arcza pedig a sok szenvedéstől sápadt.

Az ügyvéd urat nejének szenvedő arcza egészen kihozta angol hidegvérűségéből.

— Anna, édes Annám! mi bajod? mi történt?!

Anna nem szólt egy szót sem, csak férje nyakába borult s úgy zokogott keservesen.

— Na mond hát édesem mi bajod!?

— Az ügyes asszony, látva hogy férje érdekltsége már eléggé fel van költve ráborult annak domboru mellére, mint az ül-

dözött gerle, mely párjánál keres védelmet s szagztatottan tördelé:

— A rosz — em — be — rek, meg — iri — gyel — ték bol — dog — sá — gunkat nézd, nézd!

Egy összegyűrt s könnyektől nedves levelet adott át férjének.

A férj hangosan olvasá: »Uram! Azon reményben, hogy a felrakott szarvak nagyságával már megvan elégedve, s hogy a gúnyos mosolyok megszűnjenek, jóakarattal, szánva intem önt, hogy nejére jobban vigyázzon s a boldogságát lábbal tapodót távolítsa el magától.«

— Ah nyomorult! még alá sem írta nevét, hogy arczába vághatnám e rágalmakat. Téged, az én Annámat meri gyanusítani! . . . Ah, ez hallatlan szemtelenség!! De nem ért czélt; mert én bízom benned feltétlenül. . . .

Az asszony szemében az öröm sugara villant meg. Célját elérte. Együgyü férjét szerencsésen félrevezette kierőszakolt könnyeivel.

— Flóri, nemes szívedben nem csalódtam. Köszönöm!

E közben belenézett annak szemeibe s olyan keservesen zokogott.

— Na, ne sírj, feledd ez ostobaságot.

Ő maga törülte le szemeiből a könnyüket.

Az asszony ügyesen ráterelte a beszédet Biri urra. Dicsérte lelkiismeretes ügyességét, pontosságát. Elismerőleg szólt szorgalmáról s a felekkel való előzékeny bánásmódjáról.

— Látod Flórim, te nem is hitted, milyen kincset birsch ez egyszerű, de jelesen képzett emberben. Talán méltányos is lehetnél hozzá?

— Gondolod édesem?

— Természetesen!

— S mint adhatnék eme méltánylásomnak kifejezést?

— Ugyan ne tréfálj, mintha te azt nem tudnád?

— Hm! talán meghívhatnánk vacsorára.

— Mindenesetre azt, és egyszer s min-

denkorra. Látod, ő szegény fiu s e figyelme-
det bizonyára jó néven venné. Azonkívül fize-
tését legalább 20 frttal feljebb emelhetnéd.

— Gondolod? Jó! Így legalább távol-
létemben a 6 órán tul is pótoland, ugy-e?

— Igen, igen!! Csak nagy kapacitás
is vagy te édes öregem. . . .

Megsímogatta a nagy kapacitás bozon-
tos szakállát s hálából megcsókolta, miköz-
ben Biri uron járt az esze.

— Mily boldog vagyok édes Flóri té-
ged birhatva.

— Én is he, he, he! s elégedetten dör-
zsölgette kezét.

Szegény bolond! egészen elérzékenyedett.

— Tudod mit? Én a ma esti vonattal
ismét elutazom s így segédemmel már nem
beszélhetek; tedd folyóvá részére a fizetés-
javítást s hívd meg vacsorára annyiszor, a
mennyiszor csak megérdemli. Tudod? Aka-
rom . . .

Ezt az »akarom« szót félve ejtette ki.
S mikor látta, hogy neje nem apprehendál
érette, vérszemet kapott.

— Néha-néha vidd el a színházba is, páholyunk ugy is van. Ezt is akarom.

— A férj akarata szent a házban és én nem fogom azt áthágni.

— Ugy! ugy!... te nagyon derék asszony vagy!!

A szép asszony szerencsésen félrevezette pipotya férjét, s annak parancsa szerint még aznap este meghívta vacsorára a segéd urat.

Ettek, ittak, was gut und theuer s kedélyeskedtek, akár egy bécsi német.

Az ismétlések napirenden voltak.

Biri ur nem ellenkezett többet, bele ment a hálóba szivesen. Egyszerü eszével is látta, hogy sok haszna van belőle.

Hovatovább jobban ruházkodott, — hogy is ne, telt a fizetés-emelésből; csiszoltabbá lett, — sokat társalgott a szép asszonynyal, — színházba járt, — volt potya páholya, s megfogadta, hogy soha sem nősül meg — ilyen jó élet mellett.

Az évek teltek s az ügyvéd ur még ma is magánál tartja. Most már társ irodájok van. A munkamegosztás elvének hódolnak. Bürgözdí ur az irodán kívüli, Biri ur pedig az

otthon levő ügyeket végzi s irodájok nagy klienturának örvend.

A tekintetes ur nagyon boldog családi életet él ma is. Az Isten végre megáldotta házasságát 2 szép leánygyermekkel, kiket az a jólelkű Biri Boldizsár nagyon szeret. Órákig eljátszadozik velük, csókolgatva csacsogó szájukat. El is mondja a tekintetes ur nejének sokszor :

— Csak ritka jellem, ritka ügytárs ez a Biri Boldizsár, mennyire szeret mindnyájunkat.

— Az ám, ritka jellem, ritka ügytárs, s mennyire szeret mindnyájunkat, ismétli a szép asszony.

E kis történetet »tragikomedia« jelzővel láttam el, hogy megfelel-e annak? az olvasóra bízom.

Sylvesteresti történet.

Rég emberelte úgy meg magát ó-év utolsó napja, mint 188*-ben. A lombjaiktól megfosztott fák ágai ropogva engedtek a viharnak, mely jégcsapokat fagyasztott az ereszek alá s szeszélyes alakokat rajzolt az ablak tábláira. A nagy pelyhekben hulló hó fehér lepellel vont be X. székváros házait, s a fagyos szél süvöltve futott végig a keskeny utczákon. Igazi téli zord idő.

Mily kellemes ellentéte ennek Harmathy Ilma öngységának buoirja.

A szép független gazdag özvegy ott ül foteljében. Elötte egy ifju térdel. A kandalóban pislogva égő tűz fel-fel lobbanó lángja csak néha világítja meg arcukat.

A szép özvegy unatkozik. A kezében levő kaméliát, mit csak pár perczzel előbb kapott az előtte térdelő ifjutól, — apró darabokra tépdesi s széllyel szórja budoirja lágy szönyegén. A kamélia apró levelei ott hevernek már a földön s szégyenkezve sutognak a megalázott ifju fájdalomról . . . szerelméről . . .

Majd csipkekendőjére kerül a sor. Tépdesi, szakgatja. A szészélyes nő ebbe is csakhamar bele un. Zenélő-albumját veszi elő, felhuzza: — a kis gépezet megszólal. Hangja olyan édes, lágy, mint mikor két, egymást megértő szív sug-búg szerelméről.

„Szeretlek én egyetlen egy virágom!”

Az özvegy tekintete egy fotografián akad meg és megnyugszik ott.

Az ifju ki mind ezt látja, hallja a zenét s tudja, hogy e szép dal nem őt illeti, hogy az az arczkép nem az övé, egy sóhaj száll fel kebléről. Csak egy sóhaj semmi egyéb.

„Gyilkolóbb e csöndes sóhaj

Mint a nehéz zokogó jaj.”

— Ilma! Ilma!!

A nő nem látszik őt észre venni, még közelebről nézi a fotografiát, hogy élvezhesse annak kedves vonásait.

A férfi nem nézheti tovább, hevesen kiveszi kezéből az albumot.

— Ne kinozzon! tegye le! ne nézze tovább e gyűlölt képet! . . .

A nő, mint megriasztott gerle ijed fel; a mosoly elhal ajkán s az a sokat mondó sugár már nem ragyog szemében.

— Kolozsvári, maga egy idő óta nagyon különösen viseli magát! Maga engem untat. Igen maga nagyon unalmas ember, tudja meg! . . .

— Unalmas?

— Hát már nem találja szavaimat mulattatóknak társalgásomat szellemesnek? Hisz csak egy pár héttel előbb még nem unatkozott társalgásomban!!?

— Komolyan kell önnel beszélnem, ki kell ábrándítanom. . . . Ez kötelességem, tartozom vele önnek és magamnak is. Ilma újra elő vette az albumot, egy pár pillana-

tig mosolygó ajkkal merült el a fotografia nézésébe, mint ha attól kérne bátorságot.

— Lássa Sándor, mi mindketten gyermekek voltunk. Én örömmel voltam körében, mert jól esett, tetszett hizelgő szava, előzékeny modora. De most? . . . Lássam már nem vagyok többé gyermek ma már — — Ilma elhallgatott, mint ha félne attól a szótól, a mit kimondani akar.

— Nos ma már?

— Ma már én önt nem szeretem, nem tudom szeretni. Ideálomat megtaláltam, keresse ön is az igazit.

— S a fogadás, az eskü? miket nekem tett.

— Feledjük, hisz bohóság volt az egész!

— Bohóság? . . . tudja, hogy e szavával megölte éltetem. Szerelem . . . szerelem, te magasztos isteni fogalom, mi vagy te? Semmi! . . . bohóság! . . . asszonyom ön szakítani akar, ám jó. Jobb előbb, mint utóbb. Legyen meg hát ez is! Isten önnel!

— Megálljon ne még!

Az özvegy kis karika gyűrűt vont le ujjáról,

— Ime Sándor, ez az öné, vegye vissza, ne maradjon semmi, mi e bohóságra emlékeztetne. Cseréljük ki, adja vissza az enyémet.

A férfi lehajtotta fejét.

— Na, adja ide kérem. Hát nem akarja?

— Ime!

Nagyon kedves emléke lehetett, egy forró könyecseppje hullott utánna.

— Én nem tagadhatok meg kegyedtől semmit. Ma egy éve, hogy kaptam, adja másnak szívével együtt. Én megyek, nincs tovább célja itt maradásomnak.

Olyan különös, remegő hangon mondta e pár szót, hogy a szeszélyes asszony kénytelen volt egy pár ragyogó könyecseppet dörzsölni szét szemében.

— Ne, ne még! Maradjon Sándor, üljön le.

Most meg már ő marasztotta.

Megfogta kezét s leültette.

Az erős férfi keze úgy remegett az övében.

— Igy ni! Ne oda Sándor, ide mellém.

Oly közel voltak, hogy forró lehelletük égeté egymás arczát.

— Kegyed nagyon jó asszonyom, de ne mutasson könnyörületet, ne mutasson, mert ez még jobban fáj. Engedjen, hadd menjek a nagyvilágba gyógyírt keresni. Legyen boldog! Hallja!

Az ablak alatt vallásos gyermeksereg köszöntötte az új évet.

„Uj esztendő vígság szerző
Most kezd ujulni.
Ujulással vidulással,
Most fog kezdődni.“

— Hallja! vígság, öröm, boldogság!..

— Ez a kegyed osztályrésze.

Az özvegyet meghatották e szavak.

— Sándor! Az előbb megbántottam önt, azt mondván, hogy szerelmünk csak bohóság. Feledje! Megbántam, Nem bohóság, de legszebb időszaka lesz ez életemnek. Arczképeimet ne küldje vissza. Tartsa meg! Nos, ugy-e, most már nem haragszik?

A férfi hódolattal csókolta meg kezét.

— Ha haragszom-e? hisz nekem erre

nincs jogom. Nekem csak a fájdalomra van jogom. Köszönöm kegyét.

E szavakkal örülteként elrohant.

A budoir hova-tovább sötétebb lett, a hamuval fedett zsarát alól csak ritkán lövellt ki egy-egy pillanatig tartó fénysugár, s megvilágítá a szép asszony halvány arcját?

A csikorgó hidegben kinn álló kántálók megunván a várakozást újra rákezdték.

„Uj esztendő, vígság szerző
Most kezd ujulni!“

— — — — —

Egyszerű, mindennapi történet. A férfi, kit Ilma szeretni vélt, megcsalta. S a nemes-szivü ifju, kit mint tört virágcserepet eldobott magától, e szomoru eset óta eltűnt, nem adott életjelt magáról.

Egy év merült ismét a semmiség tengerébe; egy évvel fogyott a földi kín, s egy szomoru tapasztalattal gazdagodott a szép asszony szive.

Ismét Sylvester estéje van. A szél süvöltve rohan a keskeny utczákon, s a hazasietők szemei közzé vad kaczaj közt verdesi

a hulló havat. A kandallóban most is barátságos tűz lobog. Ilma most is fotelében ül, szemei most is egy fotografián pihennek, de az már a Sándor arczképe. Albuma most is azt a kedves népdalt játsza, de szavai most már Sándort illetik. Azok a kántáló fiuk most is eljöttek üdvözölni az újévet. Ujra elénekelék :

„Uj esztendő, vígság szerző
Most kezd ujulni,
Ujulással, vidulással
Most fog kezdődni.“

Vígság ujulás! . . . monologizál a szép özvegy. Fájdalom! . . . Kétségbe esés! . . . Önvád kezdete inkább! . . . Emléke vissza száll a multba és úgy sir, úgy zokog.

Az ajtó csendesesen megnyílik. Egy férfi jelenik meg a küszöbön. Ingadozva áll meg, remény s kétségbeesés váltakozik keblében.

A nő csak nézi, nézi. Ezt az arcot, mintha ismerné, látta volna valahol. Azt hiszi álmodik. Gazdag szőke haját félre simítja homlokáról, mosolyra nyílik ajka ;

szemében egy sugár villan meg, mi túl ragyogja az ott alkalmatlankodó könnyüket.

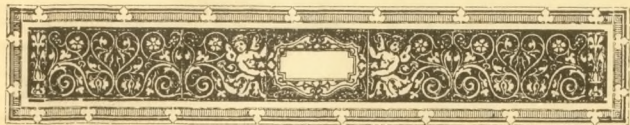
A férfi oda rohan és térdre borul előtte.

— Ilma! Visszajöttem! Imádom!

Egy velőt rázó sikoly hallik.

— Sándor! . . . Édes Sándor! . . .

Kebel keblen, ajak ajkon nyugszik, s a permetező könnyük összefolyva áztatják arcukat.

„Csongor“-ék szeme fénye.

A tiszai-réti fiatalság jótékony célú táncvizgalomra készült. Hogy sikert produkálhassanak, már hetek óta lázas izgatottsággal folyt a munka. Hogy multságukat szokatlanná tegyék, emléklapot is adtak ki.

A nők szabtak, varrtak, mindegyik elakarta nyerni Eris almáját.

A szemes rendezőség a megyei lapokban óriási reclamat csapott báljának. Olyan hölgyek és férfiak megjelenését helyezték kilátásba, kiket talán meg sem hívtak, de kiknek jó hangzásu neveivel vendéget akartak fogni.

A csel sikerült.

A bál napja délutánján egymást érték

a csengős, bongós szánok. Jöttek a vendégek csapatosan. A járás fiatalsága kirukkolt.

A rendezőség lőtott-futott s fejét veszve, pótolá a még pótolandókat. A termet felvikszolták s Terpsichóre temploma készen állott a hódolatok bemutatására. A község egyetlen norinbergi kereskedése valóságos ostromnak volt kitéve s a nagykeresetre nem számított kalmár kétségbeesetten tördelé kezeit, kesztyüi, szivarjai elfogytak.

A község hivatalos borbélyja Kubacsek már csak nem kifűtta tüdőjét a szaladgálásban. Ide borotválni, amoda hajnyírni, a tekintetes irnok urhoz pláne hajfodorítani kellett futnia. A futárok egymást érték s minden izenet átvételekor csak úgy borzadt jó Kubacsek az izenetek eshetőleges beváltásától. Nem tudott eleget tenni a nagy keresletnek.

A község valóságos hadilábon állott. Mindenütt sürgés, forgás, készülődés volt észlelhető.

Délután magam is ellátogattam a tánczteremhez, meggyőződést szerzendő a díszí-

tésről. Meg voltam lepetve. Hisz ez valóságos kép kiállítás és virággyűjtemény volt. A hány Michel Angeló, Rafael, Leonardó da Vinci, Corregió, s hamis Tizián kép csak díszíté Tiszarét intelligentiájának termeit, az mind ide került.

Megelégedetten szemlélém a díszítést; mert úgy a képek elrendezésében, mint a virágok grupirozásában jó ízlés nyilvánult.

Valaki válamra tette kezét s megszólított.

— Nos pesti uram, meg van-e velünk elégedve?

— Valóban rendező ur, meghajlok ízlése előtt!

— Na tudja, mi is voltunk ám pestiek valamikor, pesti jogászkoromba tudja . . . na de nem beszélek, nehogy dicsekvőnek tartson.

— Rendező ur, az érdem mindenkör megérdemli az elismerést!

— Hm, köszönöm, köszönöm, reményilem estére lesz szerencsénk?

— Sajnálom, de — — —

— Semmi de, csak jöjjön el, tudja-e hogy itt lesznek Csongor ő nagyságaiék is? De itt ám; nekem megígérte maga Izóra...

— E családot még nem ösmerem, s nem tudom ki lehet e szép név viselője.

— Nem tudja? Szerencsétlen ember! Tehát tudja meg, hogy Izóra Csongorék szemefénye s a megye legszebb leánya. Ha van önnek némi fogalma az isteni szépség iránt, ha élvezetet talál a remek tánczban, s ha bámulni akar egy angyalnak ártatlansággal párosult műveltségén, akkor jöjjön el.

Rendező ur, ön nagyon bele merült Izóra szépségének festésébe. Hogy eddig nem ösmerém annak oka csak az, hogy nem rég óta vagyok Tiszaréten s minden időmet tanítványaimnak szentelem. De hogy a festett élvezeteket nem hagyom kisiklani kezem között, ígérem. Itt a kezem.

Elváltunk. Hazatértem tanítványaimhoz, de a leckeadás sehogy sem ment. Ő, mindég csak ő, Izóra volt eszemben!... Milyen szép név, milyen nemes, milyen tökéletes lehet ennek viselője... Fény pompa veszi körül;

hányan fognak kezéért esengeni; mint fogják egyetlen pillanatait ellesni ez este. . . .

Elmentem a bálba.

A zene már szólt, elandalítón gyönyörűn; a párok öröm ittasan repültek el előttem. Szemeikben annyi öröm mosolyukban oly sok boldogság volt. Majd elhagyták a körtánczot, a főrendező csárdást parancsolt. Nagy hatalmassága tudatában keczteljesen sasirozott egy ép most jött tánczosnő elé s mikor felkérte, rám nézett s valamit mondott tánczosnőjének. A nő rám vetette lelkes nagy szemeit egy pillanatra, s aztán elkezdtek tánczolni.

Rég láttam ilyen tánczot; soha ilyen szép tánczos-nőt. Látásakor valami különös érzés dobogtatta meg keblemet; mintha éreztem volna, hogy e nő sorsa s enyém egybe van kötve. Majd eszembe jutott szerény helyzetem mire szorongás fogta el szívemet.

De nem tudtam levenni róla szemeimet.

Junói termete volt. Sötét kabanill hajzata egy ágban hullott vállára s sötét kék

szemében a jóság, szelidség és észbontó tűz lobogott egyszerre.

A táncz véget ért, leültek. Nem mondta senki, hogy kicsoda-e nő, de én biztosan tudtam, hogy Izóra. Mintha valami sugta volna ezt nekem.

Kis idő múlva előttem állott rendezőm.

— Nos kérdé, nemde igazam volt?

— Valóban e nő iránt nagyon pazar volt a természet a kellemek osztogatásában, ö—ö—

— Ho—hó! még nem is beszélt vele, már rajong, jöjjön, bemutatom neki.

Vonakodtam. Szerettem is volna beszélni vele, de féltem is a találkozástól.

— Ej mit, csak jöjjön velem. Izóra művelt nő, s önt bizonyára szívesen fogadja.

Karjára vett s bemutatott.

Izóra rózsa ajkai mosolyra nyiltak, rám vetette észbontó szemeit s csengő sirén hangján megszólalt.

— Endrey urat már rég ismerem, érzés teljes költeményei igen jó színben tüntetik fel előttem.

— Nagysád méltatlanra pazarolja dicséretét.

— Csak ne is védekezzék, hisz önnek már szép neve van a szépirodalom terén. De mondja csak miért hallgat lantja egy idő óta?

— Ki tudná azt megmondani nagysád; talán hivatlanságom érzete gátolnak a lant pengetésében.

Beszéltünk még soká, nagyon soká, s engedélyt nyerve meglátogathatására, én voltam e bál legboldogabb embere. Lángra gyult keblem iránta, s megesküvém, hogy ő lesz nőm, vagy senki.

Nem akarom ecsetelni azt az érzelmet, mely egész valómat eltöltötte; nem festem remény s kétségbeesés közötti bánkódásomat, hisz tudja, érzi azt mindenki, ki egyszer már szeretett! de a viszont szeretetről nem szerethetett meggyőződést. . . .

Felemeltem szememet, a napba néztem.

Én, a szegény nevelő, egy Csongor Izorába mertem szeretni. Majd elnémitani igyekeztem ez érzést, gondolva, hogy muló fény,

de nem sikerült. Ha a szív egyszer szeret, igazán, érdek nélkül, melegen: nincs erő, mely gátat vessen neki, nincs hatalom, mely lassabb dobogásra buzdítsa.

Éltem jogommal, meglátogattam többször, szívesen, előzékenyen fogadott szülőivel együtt. Beszéltünk irodalomról, zenéről, festészetéről, s minden szava, minden megjegyzése a művésznőt árulta el. Pessimisták azt állítják, hogy a mai nők műveltsége felületes s hogy csak azon frázisokból áll, miket egy-egy francia laposregényből kikapkodtak; hogy kaczerók, lelkök sivár, puszta. Csalódnak! . . .

Ma is van igazi nő, kinek műveltsége nem az elolvasott, de meg nem emésztett regények légióiban, nem is a külföldi formák elsajátításában s a csevegési könnyedségben, hanem a léleknemességben, a szép, igaz s jó utáni törekvésben áll s találja alapját. Kik nem a szélesbe s távolba, hanem a magasba s mélybe törekszenek.

Ilyen nő volt Izóra.

Sokszor akarám megvallani neki szerelmemet, de nem volt bátorságom.

Határoznom kellett hát, mert ez így soká nem maradhatott. A véletlen segített rajtam.

A tiszai-réti ifjuság ismét mulatságra készült. Majálist rendezett. Ez alkalommal már engem is beválasztottak a halhatatlanok sorába. A meghívásokat személyesen eszközöltük, s én úgy tapasztaltam, hogy az emberek szívesen látnak ugyan, de ajkukon olyan ki-magyarázhatatlan mosoly lebeg. Célzásokat tettek, miket kezdetben nem értettem el, de a melyek fontosabb észlelés után a kaján irigység s a megcsalatott remény bélyegét hordták magukon.

Addig kerestem az őszinteséget, míg valakinél megtaláltam. A kisvárosi szokás keveredett velem játékba. A pletyka vett szárnyaira a nélkül, hogy okot adtam volna rá. Ez a gyűlölt pletyka, melyet senki sem vet és mégis megterem, s mely csekély ápolás mellett is buján tenyész . . .

A nagy nap érkezett.

A majálist erdőben rendeztük. A környék intelligentiája újra egybegyűlt. Gyönyörű napunk volt, a természet is örvendeni

látszott a mulatók seregének. A koronás fűzek összeölelkezve hinték ránk árnyaikat, s olyan megelegedetten bólingatának. A virágok mintha a mi kedvünkért illatoztak volna, s a madarak a mi gyönyörűségünkre látszának énekelni.

Csárdást táncoltam vele, s e pillanatot nem feledem el soha! A mindennapi szólások után rátértem tárgyamra.

— Tudja-e nagysád, hogy utazom.

— Nem! hova?

— Budapestre.

— Rövid időre?

— Talán örökre!...

— Örökre?...

E szavaknál arcza mintha elsápadt volna, ajka vonaglott s úgy éreztem, mintha keze reszketett volna az enyimben.

— Igen örökre!! . s talán még holnap itthagynom e kedves falvat, hova oly sok édes emlék köt. . .

— De legalább magyarázza meg hirtelen távozásának okát, mi indítja erre?

— Egy nő nyugalmának megszerzése!

Nagysád! az emberek többet foglalkoznak velem, mint érdemleném, s oly dicsekvő nyilatkozatokat tulajdonítanak nekem, melyek arczomba kergetik a vért. Nem törödném e rágalmakkal, de attól félek, hogy azok előtt is hitelre találand e hír, kiket leginkább becsülok, s kiknek szemében ezutánra is jellemes férfi akarok maradni.

— Ah tehát pletyka! semmi egyéb? Ne adjon rá semmit, ezzel az illetők csak az ön iránti érdeklődésüket mutatják. Lám, lám, azt hívém, komolyabb oka van a távozásra!

— Becsületbeli kötelesség ez nagysád!.. s aztán tanári állomásomat is mielőbb el akarom foglalni, ma kaptam meg kinevezésemet Budapestre.

— Ah gratulálok — szóla vidáman; majd szomoruan folytató :
 — Tehát, nem jön vissza többé soha? Megfeledkeztem mindenről, csak azt éreztem, hogy őt szeretem, imádom.

— Oh nagysád, ha remélnem szabadna! ha — Izora ... én ... én ... szeretem, imádom.

— Egy meleg kézszorítás volt a válasz.

Tovább nem beszélhattunk, a táncz bevégeződött. Másnap megkértem kezét, mit a szülők-től oly kikötéssel nyertem el, hogy ha egy év multán sem változik meg vonzalmunk, akkor egymásé lehetünk.

Elváltunk s a viszontlátás örömébe helyeztük minden reményünket.

Megfogadtam, hogy méltó leszek kezére.

— — — — —

Már egy év óta laktam Budapesten. Egy pályaművön dolgoztam és a sok munka kimerített. Beteg lettem és a testi fájdalomhoz még lelki is járult. Izorától napok óta nem kaptam levelet. Izgatottan forgolódtam ágyamban, szomorú sejtelem fogott el. Féltem, hogy Izóra szerelmét elvesztém. Felgyógyulásomban sem bíztam, s közel érzém halálomat. Nagynehezen írásztalomhoz vánszorogtam, előszedtem Izóra leveleit, újra meg újra átolvastam azokat. Az édes emlékek felujultak s a könyvek végig peregtek arczomon. Tollat vettem kezembe, Izorától elbucsuztam, s egy barátomhoz intézett levélben végintézkedtem is.

»Erdőbe temesetek! Síromat ne jelölje

se fa, se virág. Ugy essem vissza közös anyánk kebelébe, mint az erdő énekese, melynek dalt halljuk, de sírját hiába keressük!»

Kimerülve estem párnáimra.

Kopogtak. A levélhordó lépett be és egy levelet kézbesített. A vonásokat azonnal megösmertem s a levelet reszkető kezekkel bontám fel s következőket olvasám: »A pályadij elnyeréséhez a legmelegebben gratulál Izóra.«

Hogy mit éreztem e pillanatban, azt leírni nem tudom. Tehát Izóra szeret s aetheticai munkámmal a száz darab arany pályadijat elnyertem. Százszor, ezerszer megcsókoltam a drága levélkét s öntöztem könyeim záporával. A fájdalom csak megtört, az öröm eszméletemet vette el.

Fájdalmaimért ma már kárpótolva vagyok; — mert ha tanóráim után fáradtan otthonomba térek, ott egy csevegő asszonyt, a Csongorék szemefényét, a megye legszebb leányát, azt az észbontó szemű nőt találok, ki repeső karokkal siet keblemre és az életgondszülte redőket elsimítja homlokomról.

A számtiszt házassága.

Hogy a házasságok nemcsak az égben, hanem az országos kiállításon is kötöttek, példa rá az én esetem.

A hazai és külföldi sajtó által elismeréssel emlegetett kiállítás engem is kicsalt odúból. Felmentem hát én is, hogy tanuja lehessen iparunk haladásának, hazánk felvirágzásának.

Egyedül utaztam, mert hát senkim sem volt, kivel megoszthattam volna az utazás örömét és kellemetlenségeit.

Már három nap óta jártam össze-vissza a kiállítás területén, kerekre nyitott szemekkel bámulva az ipar minden terén való haladásunkat, midőn negyedik napon fáradtan a

»szegedi csárdába« vetődtem ebédre. Itt pillantottam meg egy nőt, kinek íves szemei élénk benyomást tettek egész valómra. Szép volt, elragadóan szép! Termete cédrus, szemei elbűvölők, ajka kinyilt rózsza, mosolya hódító. . . .

Megvoltam igézve, szívem, melyről azt hívém, hogy képtelen a szerelemre, erősen dobogott, kimagyarázhatlan érzés fogott el, mely azt látszék mondani, hogy e nő enyém lesz, bárki legyen is.

Ebéd után egy éltesebb nő és egy 9—10 éves leánynyal, — kik társaságát képezték, — az iparcsarnok előtt leült. A másik padon én foglaltam helyet, s szemeim folytonosan az ő tekintetét keresék; s azok a beszédes íves szemek azt látszának mondani: »légy türelemmel megértettelek.«

A szép leány felállott kísérője mellől, s meglehetősen hangosan így szólott:

— Egy pillanatra bemegyek az iparcsarnokba.

— Jó, jó, csak aztán soká ne maradj!
Elöttem ment el, a tekintetét rajtam feledé.

Itt a »campus,« — vélem, — lássuk, maradt-e valami emlékül a flott jogászelet alatt szerzett bátorságból . . .

Hogy kísérője figyelmét magamra ne vonjam, egy ideig veszteg maradtam, s csak jó idő multával vonultam be nagy lassan a csarnokba.

Ott állott egy üveggel leborított s felöltöztetett nőalak előtt.

Mellé léptem s gyönyörrel néztem alakját s bámultam kedves arczát, melyre odaléptemkor gyenge pir szállott.

Mélyen hajlottam meg előtte.

Égő arczczal s reszkető hangon szólítám meg :

— Bocsásson meg nagysád, de ha emlékem nem csal, valahol már volt szerencsém ! (a szegedi csárdára czéloztam).

Rám tekintett, egy ideig keresgélni látszék emlékében.

— Nem emlékszem.

Milyen mosoly, milyen lebilincselő hang !...

— Ugy, sajnálatomra csalódtam ! Én

Barogy Elemér vagyok, számtiszt az X-i adóhivatalnál.

Fejével bólintott.

A magam bemutatásán már tul voltam, de azt még nem tudtam, hogy ki ő?

Hanem hát kivágtam magamat, nem azért tartottak engem a mamák, meg a lányok otthon első gavallérnak, hogy ilyen csekélységen tul ne tettem volna magamat.

— Lássa nagysád, én nagyon önző ember vagyok. Nem elégszem meg azzal a szerencsével, hogy magamat már bemutattam, — nem elég az a földi boldogság, a menyország után vágyom, s ha szerencsés lehetnék megtudni annak nevét, kinek szép szemei elvették szívem nyugalját az ebéd alatt, én lennék a legboldogabb halandó!

Ismét mosolyra nyíltak ajkai.

— Nevemet óhajtja tudni? Legyen!

Tördesy Lilla vagyok K-ből.

— Köszönöm!

Lilla . . . mily szép név, olyan mint a viselője! . . .

Kifelé indult, én utána.

— Megengedjen, a kijáratnál tovább nem kísérelhet, nehogy sógornőm észrevegye ismeretségünket.

— Óhaja parancs előttem!

— Csak még egyet! Szabad-e reménylenem, hogy ez ösmeretséget folytatandó — tiszteletemet tehetném — otthon?

— Szivesen látjuk!

Bucsura nyujtotta kis kezét, melynek érintése forrásba hozta véretem és ellebegett sógornéjához.

Egész nap céltalanul bolyongtam a kiállításon; de nem érdekelt engem már semmi. Folytonosan gámboláztam a járó-kelőkkel. A többek közt egy mord kinézésű törzstisztnak a tyukszemére hágtam, mely vigyázatlanságomnak csaknem komoly következménye lett, egy alacsony nőcskének meg a kalapját horzsoltam le fejről.

Szóval, nem érdekelt már semmi és senki, csak Lilla. Folytonosan vele foglalkoztam. Szemem előtt lebegett szép alakja, folyton csak őt láttam. Éjjelem is nyugtalan volt. Lillát szülei nem akarták ide adni, mert hiuságukat

a »számtiszttség« nem elégítette ki, pedig hát mai világban ez is valami, legalább én ebben a hitben ringattam magamat.

Majd a mordképü törzstiszttel gyült meg a bajom, ki erőnek erejével össze akart darabolni.

Ily körülmények közt otthagytam a kiállítás, hazajöttem és hosszas töprenkedés után a következő levelet írák neki :

»Mélyen tisztelt Nagysád!

A f. hó *-nek délutánja fontos momentumot képez életemben, és így soraimat ne tekintse sem műveltségghiány, udvariatlanság, avagy elbizakodott vakmerőségnek, hanem tulajdonítsa azon élénk érdeklődésnek, a melylyel az első látás óta Nagysád iránt viseltetem.

Hivatalnok lévén, időm korlátozott, s így azon hő vágyamat, hogy Nagysádnál mielőbb tiszteletemet tehessem, egyelőre nem valósíthatom meg.

Az esetre azonban, ha ezt megelőzőleg, — tisztességes szándékaim lévén, — Nagysád velem levelezésbe bocsátkoznék, ha kö-

rülményeit megismertetné s ha idővel talán remélhetném vonzalma megnyerését, én a legboldogabb halandók közé soroznám magamat! . . .

Európában talán egy kissé szokatlan neme ez az ismeretségekötésnek, de hát én úgy vélekedem, hogy a tisztesség és erényesség korlátai között mozgó szokatlanság árnyat semmi esetre sem vethet az illetőkre.

Kezeit csókolja hő imádója:

Barogy Elemér.«

Kinos izgatottság között vártam a választ.

Vajjon mit fog írni? de hát egyáltalában válaszol-e? A lelkiismeret is kezdett bántani. Nem voltam-e abban a levélben nagyon amerikaias, nem magyarázza-e félre »tiszteséges« szándékomat, nem került-e atyja kezébe a levél? Ez utóbbtól legjobban féltem! . . .

Végre megjött a válasz, melynek czimét nehézkes, ide-oda dülő betűkkel férfi kéz rakosgatá.

A boszniai hadjáratba való behívóm nem

remegtette úgy meg keblemet, mint ez a levél-czim.

Reszkető kezekkel bontottam fel és a következőket olvasám:

»Uram! Lilla, az ön által számára irt levelet, mint jó nevelésü leány, átadta nekem. Ön vagy jellemes férfi, s ez esetben sietni fog ígéretét beváltani, vagy léha pipotya ember, mely esetben remegjen bosszuntól!

Tessék választani!

Írám K-n, Szt.-Jakab havának 15. napján, az urnak 1885. esztendejében.

Tördesi Barnabás,
nyugalm. cs. őrnagy.

Kétszer-háromszor elolvastam a levelet. Ez aztán határozott ember, nem hiába hogy katona.

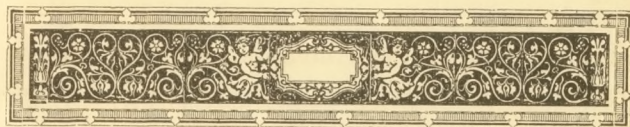
De nem fog ki rajtam, gondolám. A választás sem nehéz. Százszor inkább egy szép asszonyt, mint egyszeri összedarabolást! . . .

Szabadságot kértem s a levél vétele után 2 napra utra indultam.

Magam igazolására kijelentem, hogy

utamra nem a levél hangja, hanem szivem
szava ösztönzött. — — — — —
— — — — —
— — — — —

Mit mondjak még? Utam jól ütött ki;
megnyertem Lilla kezét, és az az ives szemü
leány ma már az én kis feleségem, az én
boldogságom; az a határozott Tördesi Bar-
nabás pedig az én — apósom, az én — nyu-
galmam zavarója, s purzicsán dohányom el-
szívója. De nem haragszom rá, kárpótol érette
a lánya! . . .

A diurnista hagyatéka.

Igy hívtuk mindnyájan az irodában. Szerény modora, előzékenysége, tiszteletet parancsoló külseje, jó szive kedveltté tették előttünk.

Szorgalma olyan volt ; milyennel egyikünk sem dicsekedhetett. Ő volt első a hivatalban s ő volt a ki utoljára tette le a tollat. Szorgalmát főnöke is méltányolta, többször felterjesztette a miniszterhez remunerációban való részeltetés végett, megis adták volna, de hát az alap akkorára mindég kimerült.

Törvényszékünk területén ő volt a diurnisták nestora.

Kevés beszédü, magába zárkozott ember

volt. Mikor az ügymarabok közzé temette magát s tolla sebesen futott végig a papi-ron, azt hihette volna valaki, hogy egész figyelme ott öszpontosul. S midön néha-néha tolla megszűnt serczegni s pár pillanatig megállott, az őt nem ismerő azt gondolta, hogy pihen. Csalódott. Gondolatai ilyenkor tulcsapongtak hivatal szobája falán, s elszáltak oda, abba a boldog korba, midön még ő is főnöke volt egy hivatalnak; midön még nem Gombos bácsinak; de tekintetes urnak titulálták az emberek. Régi idő elmúlt szép napok! . . .

— Min gondolkozik, Gombos bácsi? kérdém ilyenkor.

— Semmin, ugyan minn is gondolkozhatnék egy diurnista. Csak egy kicsit pihenttem.

Elpirult mint a csinen kapott gyerek. A viláért sem mutatta volna, hogy az ítéletek, végzések, idézések stb. másolásain kívül ő még másról is gondolkoznék. Ha ilyenkor tovább akartam vele beszélni, egy

pillanatra szemüvege alól felnézett s olyan fájó mosollyal mondta.

— Sok a restántia öcsém, ne beszél-gessünk !

Pedig soha sem volt restántiája. Inkább haza vitte a darabokat ; irt otthon pislogó gyertya mellett, szabad ideje feláldozásával ; de nem is volt szabad restántiának ma-radni.

— Ne mondhassa senki, hogy nem dol-gozom meg a napi 1 frtért, — szokta volt mondani.

Szabadságot csak egy pár órára s csak akkor kért, ha valamelyik régi jó tisztársát kellett neki kikisérni oda, honnét nincs többé viztatérés. A kegyelet adóját mindig lerótta barátai iránt.

Engem különösen szeretett. Miért ? — talán mert én voltam az egyedüli, ki a hom-lokán borongó felhő okát kitaláltam s méltányolni tudtam ; talán mert tanács kérése-immel legjobban megnyertem bizalmát.

A hivatalos órák után nem egyszer ereszkedtünk beszélgetésbe, Emlékezete tün-

dér fonala vissza vezette a multba; — ilyenkor a redők mintha kisimultak volna homlokán; szemei szelidebb kifejezést öltöttek, beszélt, beszélt s én olyan áhitattal hallgattam előadását.

— Látod öcsém ilyen az élet. Volt, nincs! Elveszett minden, csak egy maradt meg számomra, Juliskám s szeretete. De boldoggá is teszem őt — gazdaggá.

— Gazdaggá? kérdem csudálkozva.

— Igen öcsém gazdaggá; de nem az 1 frtos diurnumból. Ha, ha, ha! 1 frtos napszám! . . .

Olyan keserűen nevetett, hogy könnyei végig peregtek barázdás arczán.

— Talán sorsjegyei vannak Gombos bácsi?

— Sorsjegyeim? vajjon honnan, miből? Nincs bizon nekem öcsém, csak egy reskontóm. Ebbe helyezem minden reményemet. Tíz év óta rakom. Egyszer már ki is jött; de hivatal szolgálk megitta a betétet s így elmaradtam a nyereménytől. Szegény Juliskámat ez a csapás vitte a sirba. De ismét

kijön, tudom bizonyosan. Egy krajczárt sem költök el belőle. Juliskám hozománya lesz az egész.

— A bizony nagyon derék lesz. Hát aztán van-e már választottja a szép kis Juliskának ?

— De van ám, még pedig derék fiatal ember, derekabb mint leendő ipa. Törvénytörő, aztán meg irodatiszt is lehet belőle.

Gombos bácsi párnás széke egyszer csak üresen maradt, tollait belepte a por, tintatartóját behálózta a pók, s kiosztott darabjai restántiában heverték. Beteg lett. Elmentem meglátogatni. Óvatosan léptem be a szobába.

— Csendesen, csendesen, — alszik.

Szép tavaszi délután volt ; az enyhe napsugár megtörötten játszadozott az ablak karikán ; a kis kanári trillái olyan szomoruan hangzottak ; éneke olyan fátyolozott, mintha öreg gazdáját bucsuztatná.

Hó fehér párnáin, ott feküdt az öreg

Gombos bácsi mozdulatlanul. Ágya szélén Juliska ült kisirt szemekkel, melyekben annyi igaz bánat, annyi fájdalom honolt.

— Csendesen, csendesen, — alszik.

Susogva beszélünk.

— Hogy van az öreg bácsi, mit mond az orvos ?

— Semmi jót, semmi biztatót !

Elhallgattunk. Mindegyikönk gondolatával foglalkozott.

Álmodásaimból gyenge zokogás ébreszte fel. A leány, Juliska sirt.

A beteg megmozdult ágyában. Arczát lázas pir futá be, homályos szemei megélnkültek, ajkára mosoly szállt s gyenge hangon tördelé. Isten, hát meg—hal—gat—tad ké—ré—se—met. . . . Juliskám ment—ve—van. . . . Szá—ma—im ki—jöttek . . . nézd, nézd—ott—van lá—tom . . . Ju—lis—kám lá—tod mint ég—nek . . . 2—10—50—51. ter—nó qua—ter—nó, kijött — mind — a — négy. . . .

— Atyám, édes atyám, ébredj, lázad van. Gombos bácsi nem hallgatott a kérő

szavakra. Arcza hova-tovább kipirult s erős hangon tördelél:

2—10—50—51, ter—nó, qua—ter—nó.

Sokáig küzdött a számokkal, hangja, hova-tovább gyengült, ajka elhalványult, szemei beüvegesedtek. Egy szomorú élet befejezést nyert, a veterán diurnista elment oda, a hol nincs restantia, nincs remuneratio.

Én fogtam be a szemét.

Eltemettük, végtisztességén ott volt az egész bírósági személyzet, még a nagyságos elnök ur is lerótta iránta a kegyelet adóját.

Jól tette, úgy sem részeltethette, remunerációban soha.

— — — — —
Pár nappal később dolgom a városi jegyzői hivatalba vezetett. Épen akkor vettek fel Gombos bácsi halálesetét. A hegyesre kifent bajuszu irnok egykedvűen tölté ki a mintát. Neve? foglalkozása? elhalálozási helye és ideje? vagyona? — — — tevé fel a kérdéseket.

Vagyona? Önkénytelenül mosolyra nyílt ajkam. Ugyan miből? Honnan? vélém.

— A f. hó 20-iki budapesti huzáson 2. 10. 50. 51. számokkal nyert 4800 frtos quaternó szólt egy feketébe öltözött zokogó nő, kiben Juliskát ismertem fel.

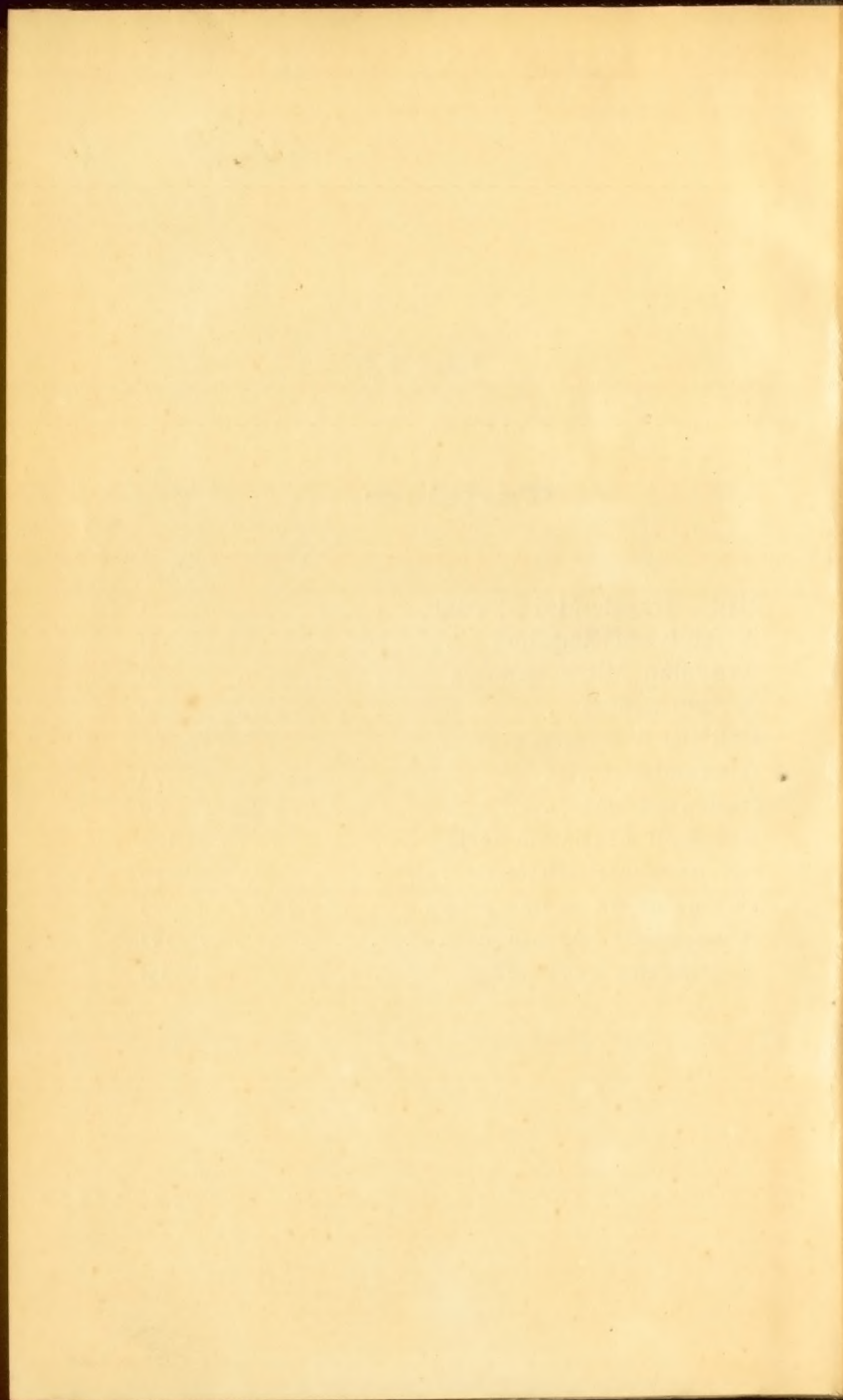
Az Isten meghallgatta hát kérését Gombos bácsinak. A quaternó végre sikerült. És ez a nyert összeg képezte a diurnista hagyatékát.

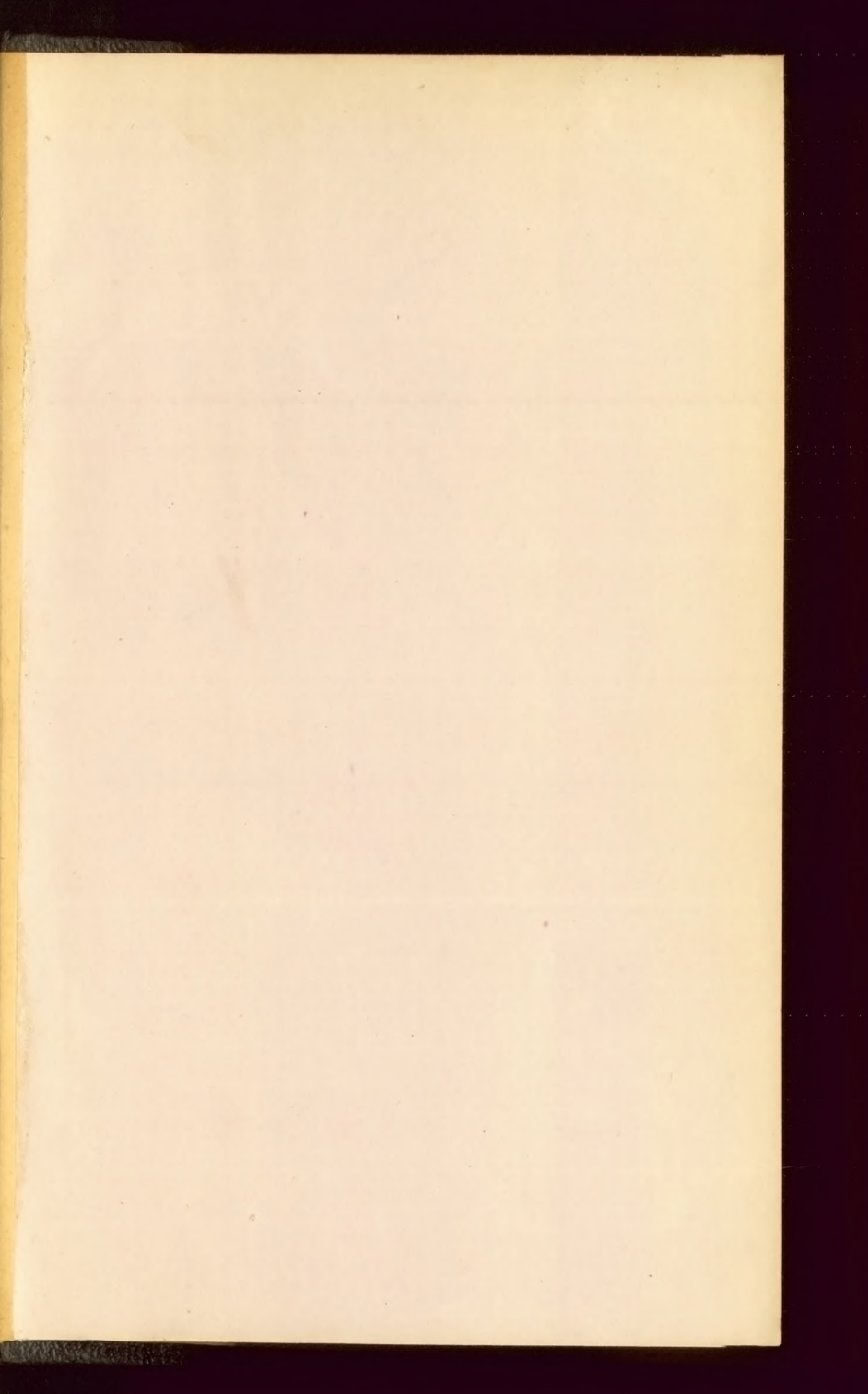
Tartalom.

Lap.

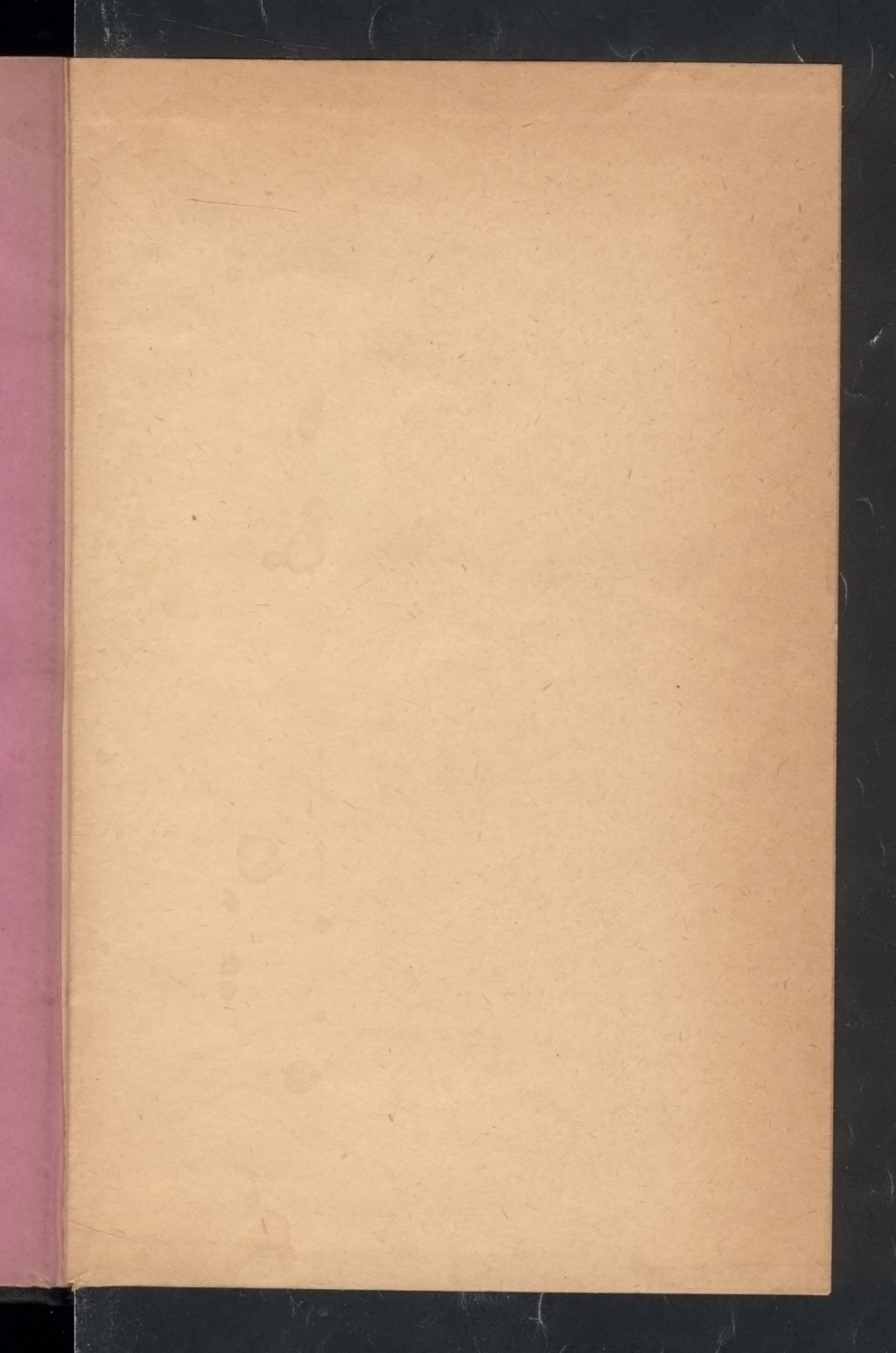
Mikor transferálni akartam	I
A felolvasás hatalma	II
Argyelán Mitru panasza	31
A szép grófné	39
Pali bácsi szerelme	49
Alexandra	73
Őszi napsugár	86
Bürgözdi Floriánné férje	100
Sylveszteresti történet	120
„Csongor“-ék szeme fénye	129
A számtiszt házassága	142
A diurnista hagyatéka	151

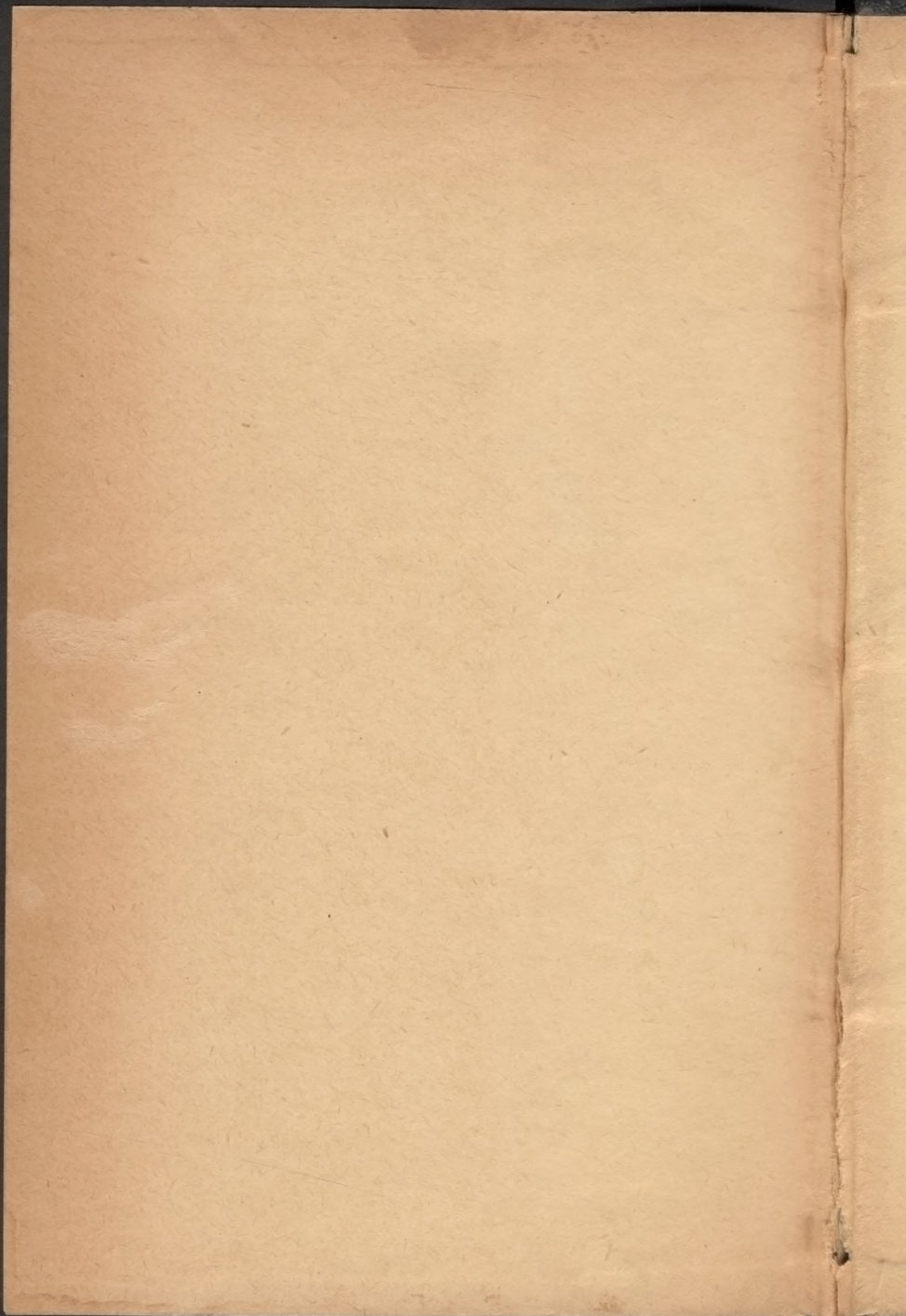

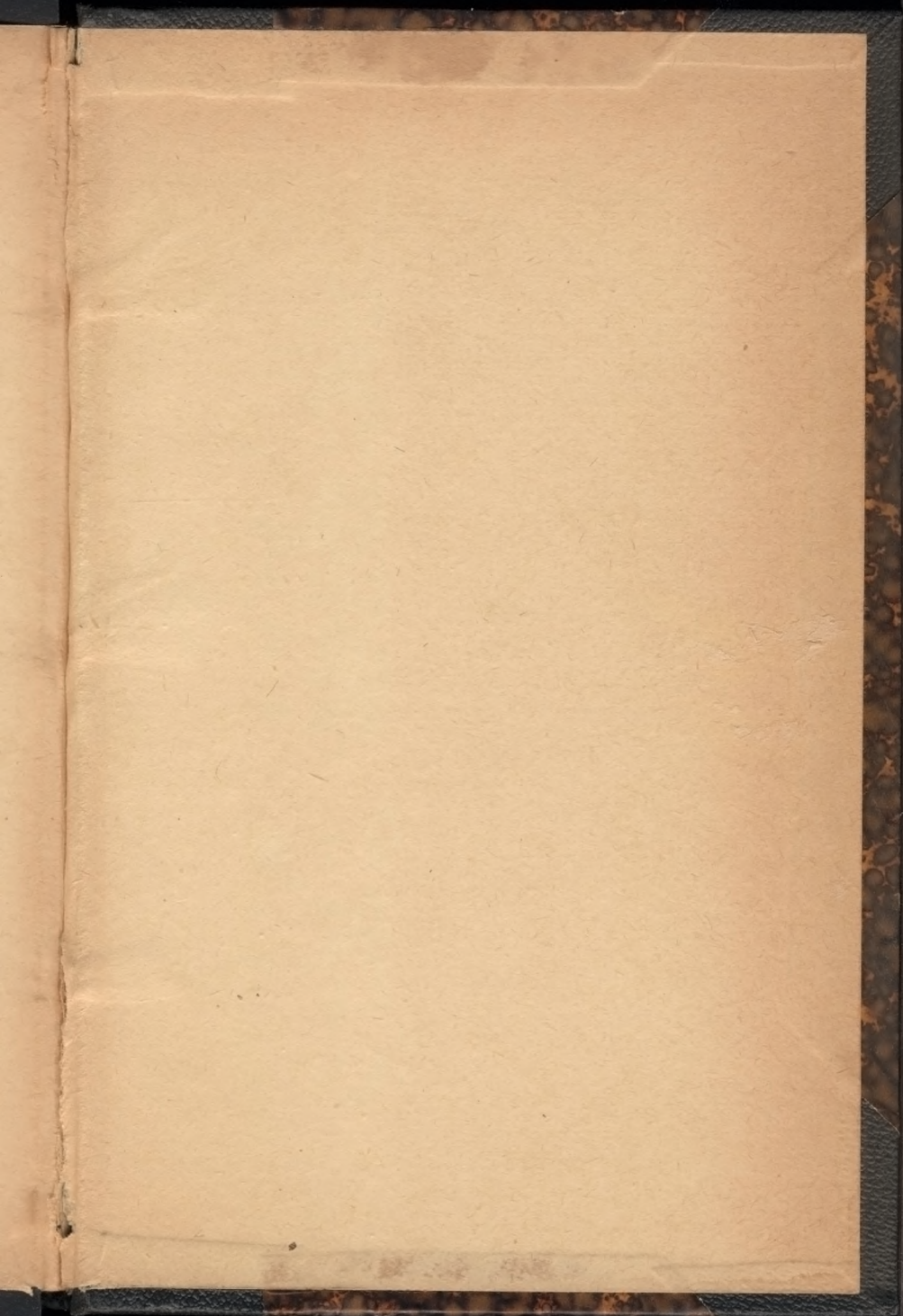

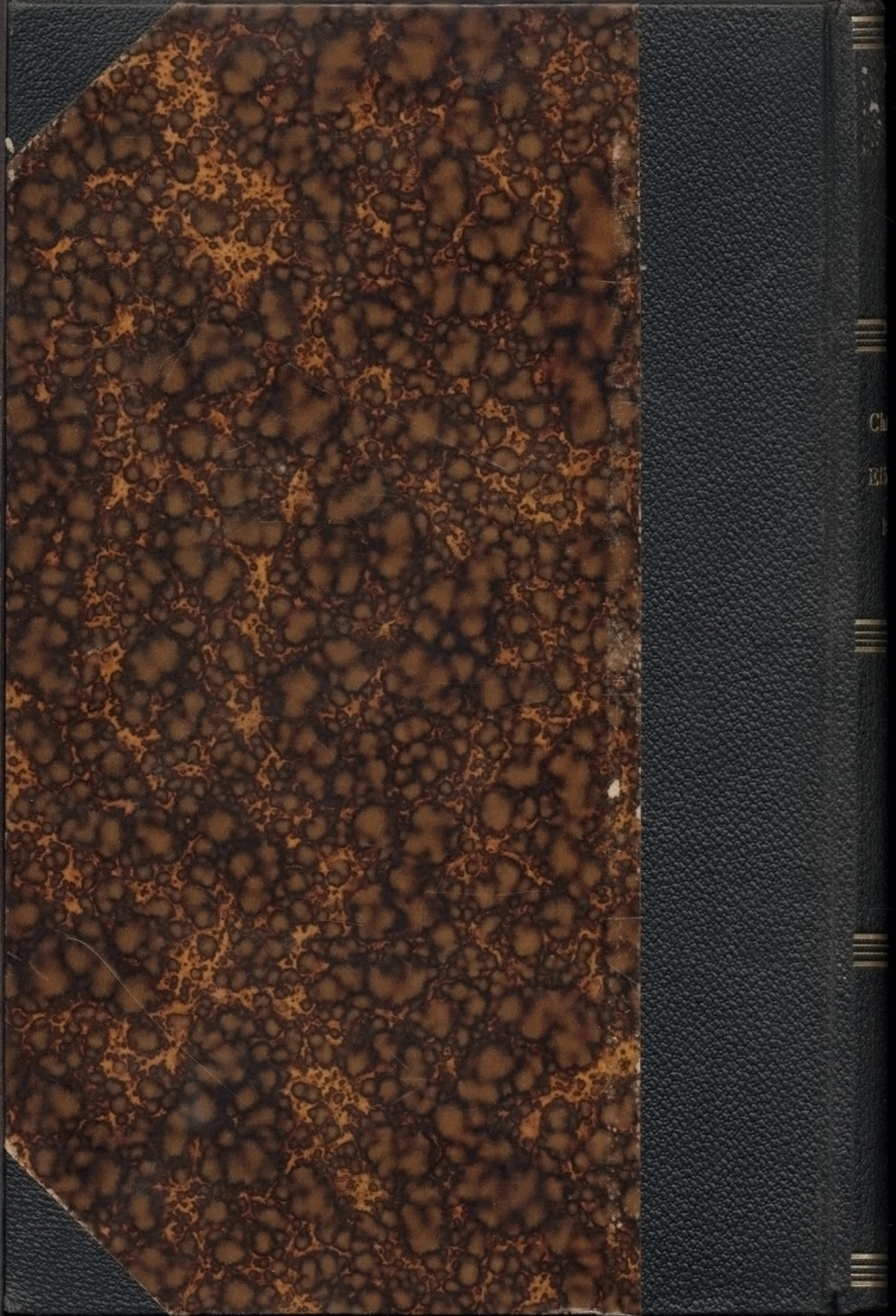

E.-GYULÁN,
DOBAY JÁNOS KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL
1886.

Chriszto

Elbeszélés

lések
